

BÜYÜMEYE DÖNÜŞECEK EŞİK YAKLAŞTI

İSTANBUL Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdağ, Türkiye ekonomisinin ikinci çeyrek eksi yüzde 1.5 olarak gerçekleşen büyümesi için, "Daralmanın büyüme dönüşeceği eşige gelmiş bulunuyoruz. İbre dördüncü çeyrek için pozitif büyümeyi gösteriyor" dedi. Büyüme rakamlarını değerlendiren Avdağ, "2019 yılı ikinci çeyreğinde çeyreklik bazda baktığımızda yüzde 1.2 büyüme kaydettik. Alt kalemlere indiğimizde, tüketim harcamalarındaki daralmanın hız kestiğini, keza **sanayi** sektöründeki daralmanın da yüzde 3.9'dan yüzde 2.7'ye düştüğünü görüyoruz. Bu, büyümede negatif makasın toparlanma yönünde kapandığının işaretidir" dedi. Gerileyen faiz oranlarının önümüzdeki süreçte yatırımlara da ivme getireceğini kazandıracağını düşündüklerini ifade eden Avdağ,

ŞEKİB AVDAĞIÇ

"Özellikle inşaat sektöründeki dalgalanma, yatırım harcamalarında ciddi bir düşüş oluşturuyor. Ancak düşen finansman maliyetlerinin, yatırım iştahını özellikle yılın dördüncü çeyreğinden itibaren önemli ölçüde artıracığına inanıyoruz. Keza 46,7'den 48'e yükselen Ağustos ayı İmalat PMI verisi de bunu destekliyor" diye konuştu.

YÜKLER HAFİFLETİLMELİ

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** da büyüme için finansman koşullarının iyileştirilmesini istedi. Bahçivan, "Finansman koşullarında yeteri kadar iyileşme ve yatırım ortamında daha güçlü bir düzelmeye gerçekleştiği takdirde, önümüzdeki dönemde bü-

ERDAL BAHCIVAN

yüme rakamlarında sağlıklı bir toparlanma ancak mümkün olabilecek" dedi. **Erdal Bahçivan**, GSYH verisinin bu yıla girerken arzu edilen beklentilerin aksine, ekonomideki pozitif büyümenin biraz daha gecikeceğini ortaya koyduğunu söyledi. Bahçivan, "İmalat **sanayimizin** ikinci çeyrekteki yüzde 3,3 daralmasının yanı sıra, yatırımlardaki düşüş eğiliminin de sürmekte olduğu anlaşılmalıdır. 2019'un ilk çeyreğinde yüzde 12.4 oranında daralan yatırımlar, ikinci çeyrekte de yüzde 22.8 oranında küçülmüş görünmektedir. Bu da ülke olarak istediğimiz, kaliteli pozitif büyümenin biraz daha zaman alacağını bizlere göstermektedir. Bugün finansal koşulların yeteri kadar iyileşmediği ve kredilerdeki büyümenin de buna bağlı olarak henüz çok zayıf olduğu görülmektedir" değerlendirmesini yaptı.

Yatırımlar çöktü ekonomi küçüldü

Türkiye ekonomisi yılın ikinci üç ayında geçen yıla göre yüzde 1.5 küçüldü. Milli gelir verilerinde dikkat çeken gelişme yatırım harcamalarındaki yüzde 22.8'lik çöküş oldu. Yatırımlar ilk çeyrekte yüzde 12.4, geçen yılın üçüncü ve dördüncü çeyreğinde de sırasıyla yüzde 4.4 ve yüzde 11.6 azaldı

RECEP ERÇİN

TÜRKİYE ekonomisi üç çeyrek üst üste küçüldü. Türkiye İstatistik Kurumu'nun dün açıkladığı 2019'un ikinci çeyreğine ilişkin gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYİH) verilerine göre, milli gelir geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 1.5 azaldı. Ekonomi yılın ilk çeyreğinde yüzde 2.4 ve geçen yılın son çeyreğinde de yüzde 2.8 küçülmüştü. Böylece resesyona yani durgunluk dokuz ay boyunca sürdü. Ekonomi ikinci çeyrekte yılın ilk çeyreğine göre ise yüzde 1.2 büyümeye kaydetti. İlk çeyrekte 2018'in son çeyreğine göre büyüme de yüzde 1.4 olmuştu. Buna göre çeyrekten çeyreğe değişimde de bir yavaşlama söz konusu.

BİR YILDIR ÇİVİ ÇAKILMADI

Büyüme verilerinde yılın ikinci çeyreğinde en dikkat çeken gelişme yatırım harcamalarındaki çöküş oldu. Bilindiği üzere yatırım harcamaları bir ekonominin kalkınması için olmazsa olmaz. Yatırımların çökmesi demek önümüzdeki dönemde kredi ve tüketim ile büyüme sağlanabilse de istihdamın, refah düzeyinin artmadığı sağlıklı bir büyüme patikasına girişiminin işaretidir.

Buna göre yılın ikinci çeyreğinde yatırım harcamaları yüzde 22.8 oranında azaldı. Yılın ilk çeyreğinde de yatırımlar yüzde 12.4 oranında gerilemişti. Geçen yılın üçüncü ve dördüncü çeyreğinde de yatırımlar sırasıyla yüzde 4.4 ve yüzde 11.6 azalmıştı. Böylece son bir yıllık dönemde ülkemizde adeta çivi çakılmadı.

Milli gelir verileri 2016'nın son çeyreğinden beri zincirlenmiş hacim endeksinde göre hesaplanıyor. Bir de cari fiyatlarla hesaplanan büyüme var. Enflasyondan arındırılmamış cari fiyatlar özelinde baktığımızda yatırım harcamalarının yüzde 10.7 azalması dikkat çekiyor. Oysa geçen çeyreklerde zincirlenmiş hacim endeksinde göre hesaplanan yatırımlarda düşüş olsa da cari fiyatlarla artış söz konusuydu. 2019'un ikinci çeyreğinde yaşanan bu düşüşü dikkate alduğumuzda, yatırımlardaki durumu azaltan ziyade çöküş olarak adlandırıyoruz.

BÜYÜME DE ENFLASYONA YENİLDİ

Üretim yöntemiyle milli gelir tahmini, 2019 yılının ikinci çeyreğinde cari fiyatlarla yüzde 15 artarak 1 trilyon 24 milyar 226 milyon TL oldu. Söz konusu dönemde (Nisan-Haziran 2019) yıllık tüketici enflasyonu ortalama yüzde 18 oldu. Buna göre cari fiyatlarla milli gelirdeki yükseliş enflasyonun üç puan gerisinde kaldı.

Yılın ikinci çeyreğinde kamunun tüketim harcamaları geçen yıla kıyasla yüzde 3.3 arttı. Buna karşın hanehalkının tüketim harcamaları yüzde 1.1 oranında azaldı. Dış ticaretin ise büyüme katkısı pozitif yönde gerçekleşti. Bunda ithalatın yüzde 16.9 azalırken, ihracatın yüzde 8.1 artmasını etkili oldu.

İNŞAAT SEKTÖRÜ GÖÇTÜ

Milli geliri oluşturan iktisadi faaliyet kollarına baktığımızda tarımda yüzde 3.4'lük büyüme yaşandı. Sanayi yüzde 2.7 ve hizmetler sektörü yüzde 0.3 oranında küçüldü. İnşaat sektöründeki küçülme yüzde 12.7'yi buldu. İnşaat sektörü geçen yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 6.3, son çeyrekte yüzde 7.8 ve bu yılın ilk çeyreğinde yüzde 9.3 küçüldü.

Sanayinin en önemli alt sektörü imalat sanayine baktığımızda ise yılın ikinci çeyreğinde yüzde 3.3'lük bir gerileme söz konusu. İmalat ilk çeyrekte yüzde 4.2 ve geçen yılın son çeyreğinde yüzde 7.7 küçülmüştü. Buna göre imalatteki küçülme hızının yavaşladığını söyleyebiliriz.

'Finansman koşulları iyileştirilmeli'

İSTANBUL

Sanayi Odası

(İSO) Yönetim

Kurulu Başkanı

Erdal Bahçivan,

büyüme verilerine ilişkin değerlendirmesinde,

"Finansman koşullarında yeterli kadar iyileşme

ve yatırım ortamında daha güçlü bir düzleme

gerçekleştiği takdirde, önümüzdeki dönemde büyüme rakamlarında sağlıklı bir toparlanma ancak mümkün olabilecektir" dedi.

İmalat sanayindeki küçülme yatırımlardaki çöküşe dikkat çeken Başkan Bahçivan, şunları kaydetti:

"Bu da ülke olarak istediğimiz, arzu ettiğimiz kaliteli pozitif büyümenin biraz daha zaman alacağını bizlere göstermektedir. Ayrıca temel ihracat pazarları-

miz ve o ülke ekonomilerinde oluşan negatif gelişmeler de önümüzdeki dönem ihracatın büyüme katkısında bizde soru işaretleri doğurmaktadır. Bütün bu veriler ışığında özellikle imalat sanayinin büyümesinin pozitifite

dönmesi noktasında henüz istediğimiz noktada olmadığımızı görmekteyiz. Bir başka önemli konu da özellikle kredi büyümesinin pozitifite dönüşmediği bir ortamda, imalat sanayinin pozitifite dönüşmesi beklentilerinin gerçekleşti olamayacağı konusudur. Çünkü bugün finansal koşulların yeterli kadar iyileşmediği ve kredilerdeki büyümenin de buna bağlı olarak henüz çok zayıf olduğu görülmektedir."

Büyüme için ihracat sırtladı

BÜYÜMEYİ ihracatın sırtladığına dikkat çeken

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM)

Başkanı İsmail Gülle, "İç talep ve yatırımlar henüz büyüme beklenen

katkısı veremeyen, net ihracatın

katkısı 7.4 puan oldu. İhracattaki

artış trendi, yatırımlara gecikmeli olarak yansıyor. Bu yılın ilk

yedi ayında ihracatımız yüzde 2.7

artış kaydetti. İhracatımızdaki artış süreci, sürdürülebilir olması ölçüsünde de yeni kapasite artışları için yatırımları tetikleyecek ve büyüme ek bir pozitif katkı sağlayacaktır" diye konuştu.

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagic de, "Daralmanın büyüme

ye dönüşeceği eşige gelmiş bulunuyoruz. İbre dördüncü

çeyrek için pozitif büyüme gösteriyor" ifadelerini kullandı.

Buna göre tüccar sınıfı üçüncü çeyrekten umudu kesmişken

büyümenin son çeyrekte gerçekleşeceğini öngörüyor.

Dolar bazında yüzde 15 küçüldük

DOLAR bazında milli gelir verilerine baktığımızda geçen yılın ikinci çeyreğine göre yüzde 15.18'lik bir küçülme yaşandı. Son bir yıllık millimiz ise 722.2 milyar dolarda kaldı.

TÜİK dün 2018'e ilişkin yıllık GSYİH verilerini de açıkladı. Buna göre geçen yıl itibarıyla kişi başına düşen milli gelir 9 bin 693 dolara düştü. Bu tutar 2013 yılında 12 bin 480 dolardı. Böylece kişi başına milli gelir 2018 yılında resmen 10 bin doların da altına indi. Diğer yandan millimiz 2013 yılında 950 milyar doların üzerindeydi. 2018'de 789 milyar dolarda kaldı. Son beş yılda dolar bazında milli gelirden yüzde 17'lik küçülme yaşandı.

Yüzde 2.3 büyüme hedefinin tutması için ikinci yarıda en yüzde 6 büyüme şart

BÜYÜK ÇÖKÜŞ

• Türkiye ekonomisi üç çeyrektiler daralıyor. Ekonomi 2019'un ikinci çeyreğinde yüzde 1.5 daraldı, iç talepteki toparlanmaya karşın yatırımlarda yüzde 23 küçülme var.

• Kişi başına GSYH 2018'de cari fiyatlarla 45 bin 750 TL, dolar cinsinden 9 bin 693 dolara geriledi. Bu yılın ilk çeyreğinde ise kişi başı milli gelir 8 bin 806 dolara düştü.

Türkiye ekonomisi 2019'un ikinci çeyreğinde yıllık bazda yüzde 1.5 daraldı. Ekonomi ilk çeyrekte de yüzde 2.6 küçülmüştü. Üst üste iki çeyrekteki küçülme, resesyona olarak kabul ediliyor.

2018 birinci çeyrekte yüzde 7.4 olan büyüme verisinden bu yana ibre her çeyrek aşağıya iniyor. Türkiye geçmiş dönemlerde yüzde 5'in üzerinde büyüme performansı gösterdi ancak TL'nin geçen yıl yüzde 30'un üzerinde değer kaybetmesiyle enflasyon ve faizler yükselirken, ülkene resesyona girmesiyle iç talep sert bir şekilde geriledi. Böylece ekonomi yıllık olarak son üç çeyrekte daralma kaydetti.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış Gayri Safı Yurtiçi Hasıla (GSYH) zincirlenmiş hacim endeksi bir önceki çeyreğe göre yüzde 1.2 arttı.

Verilere göre özel tüketim harcamaları yılın ikinci çeyreğinden geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 1.1 ile ilk çeyreğe göre daha düşük bir daralma kaydederken, yatırımlarda ise yüz-

de 22.8 ile daha yüksek bir daralma gözlemlendi. Bu dönemde mal ve hizmet ihracatı yüzde 8.1, kamu harcamaları yüzde 3.3 arttı. Mal ve hizmet ihracatı, 2019'un ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirleme hacim endeksi olarak yüzde 8.1 artarken ithalatı ise yüzde 16.9 azaldı.

İnşaatta yüzde 12.7 daralma

GSYH'yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde; ikinci çeyrekte bir önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak; tarım sektörü toplam katma değeri yüzde 3.4 artarken, **sanayi** sektörü yüzde 2.7, inşaat sektörü yüzde 12.7 azaldı. Ticaret, ulaştırma, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin toplamından oluşan hizmetler sektörünün katma değeri yüzde 0.3 azaldı. En yüksek daralmanın gözlemlendiği inşaat sektörünün ekonomiyeye negatif katkısı da yüzde 1 oldu. İnşaat harcamaları 2017'nin üçüncü çeyreği de yüzde 18.9 arttıktan sonra 7 çeyrektiler düşüştü. Bu rakam aynı zamanda 39 çeyreğin en kötü performansına işaret ediyor. En son 2009 üçüncü çeyreğinde inşaat yüzde 16.3 daralmıştı.

Tüketim arttı

Yurttaşların tüketimi 2018'in son çeyreğine göre yılın ilk çeyreğinde (nominal olarak) 54 milyar lira azalmıştı. İkinci çeyrekte ise 73 milyar lira artarak 593 milyar liraya çıktı. Böylece yurttaşın harcamalarındaki düşüş önceki çeyreğe göre yüzde 4.8'den yüzde 1.1'e indi. Bu durum ise ekonomideki küçülme-yi önemli ölçüde sınırladı. Toplam 1 trilyon 24 milyar lira olan GSMH'nin yaklaşık yüzde 58'ini yurttaş ve özel sektörün tüketim harcamalarının oluşturduğu göze çarpıyor. İkinci çeyrekte devletin tüketim harcamaları da 7 milyar lira arttı.

Dayanıklı (yüzde -7.4) ve yarı dayanıklı (yüzde -5.2) malların tüketiminde daralma devam ederken, hanehalkının harcamaları içinde dayanıksız tüketim mallarına olan talepte yüzde 2.0'lık ikinci çeyrek artışı dikkat çekici. Belli ki hanehalkı zorunlu harcamalar ötesine geçebilecek gücün yoksun durumunda.

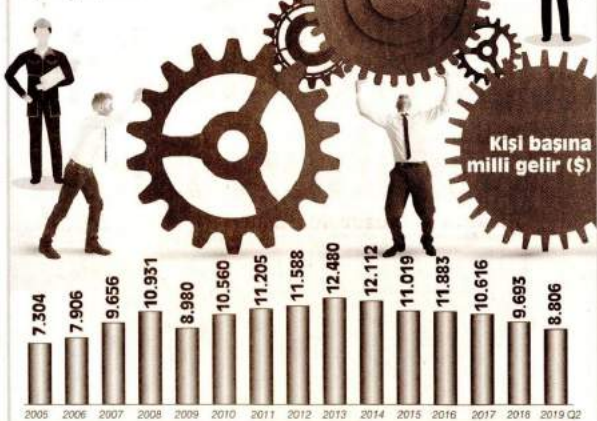
TÜİK ilk çeyrek için yüzde 2.6 olarak açıkladığı daralmayı yüzde 2.4 daralma olarak revize ederken, mevsimsellikten arındırılmış verisi ise yüzde 1.3'ten yüzde 1.6'ya revize etti.

• **Ekonomi Servisi**

Talep unsurlarının GSYH büyümesine katkıları (%)

Unsur	2018	1Ç 2019	2Ç 2019
Hanehalklarının tüketimi	0.0	-2.9	-0.6
Devletin tüketim harcamaları	0.9	0.9	0.5
Sabit sermaye oluşumu	-0.2	-3.7	-7.1
Stok değişimleri	-1.5	-6.0	0.1
Net ihracat	3.6	9.4	8.7
GSYH	2.8	-2.4	-1.5

Dolar bazında fakirleştik

Dolar cinsinden GSYH gerilemeye devam ediyor. 2018 sonunda 789 milyar dolar olan GSYH, bu yılın ikinci üç ayında 722 milyar dolara kadar indi. Bu, 2008'deki 777 milyar dolarlık gerileme ile birliktedir. Türkiye ekonomisi 2015'in ilk 6 ayında 413 milyar dolar katma değer üreten bu yıl ilk altı ayda 346 mil-

yar dolara geriledi. Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla GSYH, 2018'de bir önceki yıla göre yüzde 19.7 artarak 3 trilyon 724 milyar 388 milyon TL oldu. Gayri safı yurtiçi hasıladan da yüksek payı 2018 yılında yüzde 19.0 ile imalat **sanayi** aldı. İmalatı, yüzde 12.1 ile toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı ve yüzde 8.2 ile ulaştırma ve depolama sektörü izledi. Yıllık gayri safı yurtiçi hasıladan da düşük pay hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri için gerçekleşti.

887 dolar eridi
Kişi başına GSYH, 2018 yılında cari fiyatlarla 45 bin 750 TL, dolar cinsinden 9 bin 693 dolara geriledi. Bu yılın ilk 6 ayın-

daki veri ise 8 bin 806 dolar olarak hesaplandı. Son 6 ayda 887 dolar civarında fakirleştik.

Gelir yöntemiyle gayri safı yurtiçi hasıla hesaplamalarına göre işgücü ödemeleri, 2018 yılında bir önceki yıla göre yüzde 19.2 artarken, brüt işletme artışı/karma gelir yüzde 21.6 arttı.

İşgücü ödemelerinin cari gayri safı katma değer içindeki payı 2017'de yüzde 34.4 iken bu oran 2018'de yüzde 33.8 oldu. Net işletme artışı/karma gelirin payı ise 2017'de yüzde 49.4 iken 2018'de yüzde 48.7'ye geriledi.

Öte yandan Hükümetin Yeni Ekonomi Programı'ndaki 2019 büyüme hedefi olan yüzde 2.3'tin tutması için yılın ikinci yarısında kaydedilmesi gereken büyüme oranı ise en az yüzde 6 olmalı.

POZİTİF BÜYÜME ZOR

TÜİK'in büyüme verilerini değerlendiren uzmanlar ise şu görüşleri dile getirdi:

- **İstanbul Sanayi Odası (ISO) Başkanı Erdal Bahçıvan:** Finansman koşullarında yeterli kadar iyileşme ve yatırım ortamında daha güçlü bir düzleme gerçekleştiği takdirde, önümüzdeki dönemde büyüme rakamlarında sağlıklı bir toparlanma ancak mümkün olabilecektir. İmalat **sanayinde**ki daralma ve yatırımlardaki düşüş eğiliminin sürmesi kalite- li pozitif büyümenin biraz daha zaman alacağını gösteriyor. Kredi büyümesinin pozitifte dönüşmediği bir ortamda, imalat **sanayinin** pozitifle dönüşmesi beklentileri gerçekçi olmaz.
- **Prof. Dr. Veysel Ulusoy:** Son üç çeyrektiler ekonomi küçülüyor. Bunun üst üste olması ortada büyük bir sorun olduğunu gösteriyor. Yüksek enflasyon büyümeyle de negatif etkiliyor. Yatırım harcamalarının yüzde 22.8 düştü, bu da sermaye biriktiremedimizi gösteriyor. Son bir yıldı işsiz sayısı 1 milyondan fazla arttı. Tüm bunlar daralmanın süreceğini ve yılki büyüme ile kapatılacağına gösteriyor.
- **QNB Finansbank Ekonomisti Deniz Çiçek:** Mevcut veriler göz önüne alındığında, üçüncü çeyrekte bir önceki çeyreğe göre ve yıllık bazda yüzde 0'a yakın büyüme bekliyoruz.
- **İş Yatırım Ekonomisti Muammer Kämürçüoğlu:** Özel tüketimdeki daralmanın yavaşlaması büyümedeki toparlanmada etkili oldu. Yatırım cephesindeki daralmanın hızlanması ise ikinci çeyrekte küçülmenin temel kaynağı haline geldi. Üçüncü çeyreğe dair öncü göstergeler toparlanma görüşümüzü destekliyor ancak bu toparlanmanın simdilik kırılgan olduğunu belirtmek gerek.

9 aydır slumpflasyon

Ekonomist Mahfi Eğilmez, **ülkede 9 aydır slumpflasyon** yaşandığını dikkat çekti. Eğilmez'e göre Türkiye 2018 yılının son çeyreğinden bu yana **(9 aydır) slumpflasyonu** yani yüksek enflasyon ve küçülmeyi bir arada yaşıyor. Capital Economics verilerine ekonomik büyümenin büyük ölçüde güçlü tüketici harcamalarına ve devam eden mali canlandırılmaya dayandığını bildirdi. Notta, "Hanehalkı tüketimi bir önceki çeyrekteki yüzde 1.4'lük yükselişe karşılık yüzde 3 küçülmeye 2017'nin sonunda beri en iyi performansını gösterdi" denildi.

Supported by exports, Q2 economy contracts less than forecasted

» TURKEY'S economy shrank by 1.5% in the April-June period, compared to the same period last year, the Turkish Statistical Institute (TurkStat) said in a statement yesterday, supported by soaring exports and improving agricultural production. Turkey's gross domestic product (GDP) at current prices totaled TL 1 trillion in the second quarter of 2019, the country's statistical authority added. "When the ac-

tivities which constitute the GDP were analyzed; the total value added increased by 3.4% in the agricultural sector, decreased by 2.7% in the industry sector and 12.7% in the construction sector and 0.3% in the services sector (wholesale and retail trade, transport, storage, accommodation and food service activities) compared with the same quarter last year in the chained linked volume index," TurkStat said. PAGE 5

Supported by exports, economy contracts lower than expected in Q2

The Turkish economy contracted 1.5% in the second quarter, lower than previous forecasts that were as high as 2%. While construction and manufacturing continued to shrink in the same period, net exports and agricultural activity supported the economy

CONTINUED FROM PAGE ONE-

» DATA showed that seasonally and calendar-adjusted gross domestic product increased by 1.2% compared to the previous quarter.

According to TurkStat's revised data, the Turkish economy's growth rate was minus 2.4% in the first quarter this year.

The Turkish government aims for an economic growth rate of 2.3% this year, 3.5% next year and 5% by 2021, under its economic program announced last September.

In their analysis, experts primarily draw attention to the support of the exports and signs of improvement in economic activity.

İş Yatırım Securities Research Department Director Muammer Kömürçüoğlu stated that the Turkish economy contracted less than expected in the second quarter of the year. He said that the seasonally adjusted growth caught an upward trend in the last two quarters and signaled continued growth, adding that the slowdown in the contraction in private consumption was effective in the recovery in growth.

Pointing out that the acceleration of the contraction in the investment front was the main source of the shrinkage in the second quarter, Kömürçüoğlu stressed that net exports supported growth, but net export contribution decreased compared to the first quarter due to the impact of recovery in domestic consumption on imports.

"As of the second quarter, we think that the exit from the bottom has started. We expect growth to increase in the second half of the year," he noted. "Leading indicators for the third quarter support our recovery, but it is fragile for the time being. The recovery in the second half will be determined by the course of

Seasonally and calendar adjusted growth was up 1.2% quarter-on-quarter, data showed, signaling continued recovery.

interest rate cuts by the Central Bank of the Republic of Turkey (CBRT) and the global risk appetite. We maintain our 2019 total growth forecast at 0%."

AA Finance Analyst and economist Haluk Bürümcekçi said that in the second quarter of the year, national income recorded limited shrinkage by 1.5%.

Bürümcekçi said that the indicators of the strength of the growth trend indicated an increase compared to the previous quarter. He emphasized seasonally and calendar adjusted growth was up 1.2% quarter-on-quarter, signaling continued recovery.

"In the second quarter, industry and construction pulled down GDP calculated by production. According to the GDP data calculated by the expenditure method, private consumption and investments pulled growth down in the second quarter, while net external demand made a strong contribution in this regard," he said.

EXPORTS MAKE A NET CONTRIBUTION OF 7.4%

In his comment on the growth data, Turkish Exporters Assembly (TİM) Chairman İsmail Gülle stressed that the data confirmed the signs of improvement in the Turkish economy given the 1.2% growth on a quarter basis.

"On the contrary to expectations for a 2% contraction in the Turkish economy, the data pointed out a 1.5% shrinkage, which is a more limited contraction than expectations. While domestic demand and investments still cannot

support the growth, the exports made a net contribution of 7.4% to the growth," he said and added an 8.1% increase in the exports of goods and services have been effective in the net export contribution to the growth. Istanbul Chamber of Commerce (İTO) Chairman Şekib Avdagiç, on the other hand, said the Turkish economy posted a 1.2% growth in the second quarter compared to the first quarter, and the contraction in consumption expenditures slowed down, while the shrinkage in the industrial sector fell from 3.9% to 2.7%.

Stressing that this was a sign that the negative scissors in growth were closing in the direction of recovery, Avdagiç said the declining interest rates would accelerate investments in the future.

Avdagiç further noted that especially the fluctuation in the construction sector led to a significant reduction in investment expenditures.

"However, we believe that falling financing costs will significantly increase investment appetite, especially from the fourth quarter of the year. Indeed, the Istanbul Chamber of Industry (İSO) Turkish Manufacturing Purchasing Managers Index (PMI), which rose from 46.7 to 48 in August, supports this," he continued.

"As we increase the share of exports and investments in the composition of growth, we will initiate a long-term and prosperous growth cycle. We have reached the threshold where contraction will turn into growth. The pointer indicates positive growth for the fourth quarter."

ISO Chairman **Erdal Bahçivan** stated that the GDP data showed that the positive growth in the economy would be delayed a little more, contrary to the desired level as entering the year.

In addition to the contraction of 3.3% in the manufacturing industry in the second quarter, the downward trend in investments continued, Bahçivan said, adding that investments contracted by 12.4% in the first quarter and shrank by 22.8% in the second quarter.

"This shows us that the quality positive growth that we want and desire will take some more time," he noted and continued, "Besides, our main export markets and negative developments in the economies of those countries raise questions about the contribution of exports to growth in the coming period. In light of all these data, we see that we are not yet at the point where we want to turn the growth of the manufacturing industry into positive."

Bahçivan also stated that the expectations of the manufacturing industry to turn into positive in an environment where credit growth did not turn into positive were unrealistic.

"Because it is seen that financial conditions have not improved sufficiently today and the growth in loans is still very weak accordingly," he continued. "As a result, without sufficient improvement in financing conditions and stronger improvement in the investment environment, a healthy recovery in growth figures will be possible only in the upcoming period." **ISTANBUL / DAILY SABAH**

'Daralmanın büyümeye dönüşeceği eşikteyiz' umudu

● **Istanbul Sanayi Odası Başkanı Erdal Bahçivan:** Veriler ışığında özellikle imalat sanayinin büyümesinin pozitif dönmesi noktasında henüz istediğimiz noktada olmadığımızı görmekteyiz. Bir başka önemli konu da özellikle kredi büyümesinin pozitif dönüşmediği bir ortamda, imalat sanayinin pozitif dönüşmesi beklentilerinin gerçekçi olamayacağı konusudur. Çünkü bugün finansal koşulların yeteri kadar iyileşmediği ve kredilerdeki büyümenin de buna bağlı olarak henüz çok zayıf olduğu görülmektedir. Netice olarak finansman koşullarında yeteri kadar iyileşme ve yatırım ortamında daha güçlü bir düzelmeye gerçekleştiği takdirde, önümüzdeki dönemde büyüme rakamlarında sağlıklı bir toparlanma ancak mümkün olabilecektir.

● **Istanbul Ticaret Odası Başkanı Şekib Avdagıç:** Daralmanın büyümeye dönüşeceği eşige gelmiş bulunuyoruz. İbre dördüncü çeyrek için pozitif büyümeyi gösteriyor. Gerileyen faiz oranları

önümüzdeki süreçte yatırımlara da ivme kazandıracak. Özellikle inşaat sektöründeki dalgalanma, yatırım harcamalarında ciddi bir düşüş oluşturuyor. Ancak düşen finansman maliyetlerinin, yatırım iştahını özellikle yılın dördüncü çeyreğinden itibaren önemli ölçüde artıracığına inanıyoruz. Keza 46.7'den 48'e yükselen Ağustos ayı İmalat PMI verisi de bunu destekliyor. Diğer yandan ihracatın büyümeye 8.1 puan katkı vermesi de gayet memnuniyet verici.

● **Ankara Sanayi Odası Başkanı Nurettin Özdebir:** Yatırımlardaki 22.8 daralma dikkat çekici. Ekonomi politika yapıcılarının hedefi, yatırımları teşvik eden reformları önceliklendirmesi olmalıdır. Büyümede toparlanma ve kalıcı bir büyüme için gayri safi sabit sermaye oluşumunun pozitif dönüşmesi gerekmektedir. Öte yandan enerji maliyetlerinin artması, sanayi üretiminde ciddi bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Enerji maliyetlerinin artması sanayinin zaten daralan iç piyasada üretim yapabile

imkânlarını kısıtlamaktadır. Artan maliyetler, zaten düşük olan karlılıkları daha da aşağıya çekerek üretimi olumsuz etkilemektedir.

● **Ankara Ticaret Odası Başkanı Gürsel Baran:** Büyümeden önceki son virajı geçtik. Geçen yılın ortalarında tüm dünyayı etkisi altına alan ekonomik süreç, bizim de ekonomimizi etkiledi. Ancak zamanında uygulamaya konulan tedbirler ve reel sektöre yönelik desteklerle bu süreci en az maliyetle atlattık. Türkiye ekonomisi kritik eşığı atlattı. Bundan sonra ibre pozitif büyümeyi işaret ediyor. Faiz oranlarının indirilmesi yatırımlara olumlu etki eder. Ekonomimizin gelişmesi önünde engel olan faiz baskısının ortadan kalkması, önümüzdeki günlerde büyüme rakamlarında daha etkili hissedilecek.

● **Kocaeli Sanayi Odası Başkanı Ayhan Zeytinoglu:** Ekonomide üç çeyrek üst üste küçülme yaşadık. Büyümenin baz etkisi ile ancak dördüncü çeyrekte pozitif

geçebileceğini düşünüyoruz. Mal ve hizmet ihracatı geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 8.1 arttı. Aynı dönem ithalatın ise büyümeye yüzde 16.9 negatif etkisi oldu. Tarım hariç her sektörde gerileme olduğunu görüyoruz. Ülkenin geleceğine yönelik sanayinin yaptığı makine ve teçhizat yatırımlarının azalması düşündürücü. Bu verileri üst üste koyduğumuzda toparlanmanın uzayabileceği karşımıza çıkıyor. Çünkü yatırım yapılmadan ülkenin tekrar büyümeye geçmesi maalesef çok olası değil.

● **TİM Başkanı İsmail Güle:** Bu yılın ilk 7 ayında ihracatımız yüzde 2.7 artış kaydetti. İhracatımızdaki artış süreci, sürdürülebilir olması ölçüsünde de yeni kapasite artışları için yatırımları tetikleyecek ve büyümeye ek bir pozitif katkı sağlayacaktır. Sonuç olarak, net ihracatın büyümeye katkısının yıl genelinde güçlü bir şekilde devam edeceğini ve GSYH'nin 2019 yıl genelinde yüzde 0.5-1.5 arası bir artış ile kapatacağımıza inanıyoruz.

Takvim etkisinden arındırılmış GSYH zincirlemiş hacim endeksi, 2019 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 1,4 azaldı.

Kriz küçük ama işsizlik büyük

Türkiye ekonomisi yılın ikinci çeyreğinde yüzde 1,5 daraldı. İşsizlik ise buna yakın dönemde yüzde 14 olarak gerçekleşti. TÜİK verilerine göre, küçülmenin hızı düştü fakat işsizlik süratle artmaya devam etti. 2009'un birinci döneminde bile Türkiye yüzde 14,4 küçülürken, işsizlik yüzde 13 seviyesinin üzerindediydi. Büyümede ılımlı zayıflama sürerken işsizlik pathyori.

Son birkaç dönemdir Türkiye'nin ekonomiyeye ilişkin verileri çok da iyi değil. İşsizliğin her geçen gün arttığı tablodaki, ülkenin büyüme rakamları da somut iyileşti. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, ekonomi ikinci çeyrekte yüzde 1,5 daraldı. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'da (GSYH) iç talepteki yavaşlama ve yatırımlardaki zayıf seyir etkisiyle yüzde 2 küçülme bekleniyordu. Öte yandan ekonomi, çeyreklik bazda yüzde 1,2 büyüdü. Üretim yöntemiyle Gayrisafi Yurt İçi Hasıla tahmini, 2019 yılının ikinci çeyreğinde cari fiyatlarla yüzde 15 artarak 1 trilyon 24 milyar 226 milyon TL oldu. Öte yandan işsizlik rakamları da büyüme göre oldukça düşük kaldığı görülüyor. Haziran ayı işsizlik rakamları henüz açıklanmadı fakat, 2019'un 2'nci dönem (Nisan-Mayıs) oranları belli, 2008 yılına bakacak olursak; 2008'in 4'üncü döneminde Türkiye yüzde -5,9 küçülme kaydedmişti. Aynı dönemde işsizlik ise yüzde 11,4 seviyesinde idi. 2019'un birinci dönemine geldiğimizde ekonomik büyüme -14,4'e ulaştı, işsizlik ise 13,1 oranına kadar çıktı. 2009 ikinci dönemde büyüme -6,7 seviyesine kadar gerilerken, işsizlik oranı yüzde 13,7 olarak kayıtlara geçmişti. Asıl sorun 2018'in dördüncü çeyreğinde başladı. Ekonomik büyüme bu dönemde yüzde -2,8 olarak gerçekleşirken işsizlik yüzde 12,2 oranında.

2019 dönemine geldiğimizde ekonomik büyümenin oransal olarak düştüğünü fakat, işsizliğinde artış gözlemleniyor. Bu dönemde büyüme -2,4 oranında gerçekleşirken, işsizlik 13,6 seviyesine ulaştı. Son açıklanan büyüme rakamlarıyla birlikte işsizliğin yüzde patladığı görülüyor. Büyümenin ne kadar da ılımlı zayıfladığı görülse de işsizlik aynı tabloyu çizemiyor. Henüz işsizlikte Haziran 2019 verileri açıklanmadı ama Mayıs 2019'a göre, yüzde 1,5 daralmanın karşısında işsizlik yüzde 14 seviyesine ulaştığını durumdur. Bu neredeyse 2009 Nisan'ındaki rekor seviye.

Gayrisafi Yurt İçi Hasıla'yı oluşturan faaliyetler incelendiğinde; 2019 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirlemiş hacim endeksi olarak; tarım sektörü toplam katma değeri yüzde 3,4 arttı, sanayi sektörü yüzde 2,7 ve inşaat sektörü yüzde 12,7 azaldı. Ticaret, ulaştırma, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin toplamından oluşan hizmetler sektörünün katma değeri yüzde 0,3 azaldı. Takvim etkisinden arındırılmış GSYH zincirlemiş hacim endeksi, 2019 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 1,4 azaldı. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH zincirlemiş hacim endeksi, bir önceki çeyreğe göre yüzde 1,2 arttı.

MEVSİM ETKİLERİNDEN ARINDIRILMIŞ İŞSİZLİK (BİN KİŞİ)				
	İlgücü	İşsiz	İşsizlik oranı	GSYH k. açılımı
2008-IV. dönem	23.281	2.648	11,4	-5,9
2009-I. dönem	23.242	3.042	13,1	-14,4
2009-II. dönem	23.529	3.227	13,7	-
Nisan 2009 rekor	23.357	3.254	13,9	-
2018-IV. dönem	32.458	3.959	12,2	-2,8
2019-I. dönem	32.429	4.400	13,6	-2,4
Nisan 2019	32.503	4.489	13,8	-
Mayıs 2019	32.402	4.527	14,0	-1,5
Haziran 2019	0	0	0	-

ENERJİ MALİYETLERİYLE ÜRETİM ZORDA

Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kurulu Başkanı Memiş Kütükcü, enerji maliyetlerindeki sıkıntı oluğuna dikkat çekti. Kütükcü "Son dönemin en önemli gündemi enerji maliyetleri. Sanayide enerji maliyetleriyle ilgili ciddi sıkıntı var. Elektrik ve doğalgaz maliyetleri yine arttı. Bunlar sanayide ciddi sorun. Merkez Bankası'nın faizleri indirmesinden sonra iyimser hava oluştu ama bu üretime henüz yansımada. Yüzde 3,3'lük daralma da bunu gösteriyor" dedi. Eskişehir Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Celalettin Kesikbaş da "Elektrik ve doğalgaz kullanan lo-komofit sektörlerde enerji maliyetleri yüzde 10 ile 20 arasında arttı. Bu, destek olulduğumuz enflasyonla mücadele programında zorlayan kararlar. Zamlamı öngörülebilir olmasında fayda var" diye konuştu.

YILLIK GSYH DOLAR BAZINDA (MİLYON DOLAR)	
2019-II. dönem	721.556
2019-I. dönem	753.427
2018-IV. dönem	789.043
2018-III. dönem	838.088
2018-II. dönem	884.601
1 yıllık kayıp	163.045

KİŞİ BAŞI GELİR 9 BİN DOLARIN ALTINA İNDİ

Dolar bazında GSYH'ye baktığımızda, 2018-ikinci dönem 884 milyar dolar olan yıllık GSYH bu yıl aynı dönem 721,5 milyar dolara düştü. Yani dolar bazında sadece bir yılda 163 milyar dolar kaybedildi. Bu hesaplama ortalaması nüfus 81,5 milyon kişi dahi alırsa kişi başına gelir 9 bin dolara altına geriledi. Ekonomist Mahfi Eğilmez "Son 1,5 yılın çeyrekler bazında büyüme ve enflasyon oranlarına baktığımızda Türkiye'nin 2018 yılının son çeyreğinden bu yana (9 aydır) slum-plyasyonu yani yükselme enflasyon ve küçülme bir arada yaşadığını gösteriyor" dedi. Ekonomist Veyisel Ulusoy ise "Gelecek aylar risk saçmıyor" değerlendirmesini yaptı.

DEVLETİN HARCAMALARI ARTTI

Yerleşik hanehalklarının ve hanehalkına hizmet eden kar amacı olmayan kuruluşların (HHKK) toplam nihai tüketim harcamaları, 2019 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirlemiş hacim endeksi olarak yüzde 1,1 azaldı. Devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 3,3 artarken gayrisafi sabit sermaye oluğuna yüzde 22,8 azaldı. Mal ve hizmet ihracatı, 2019 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirleme hacim endeksi olarak yüzde 8,1 artarken ithalat ise yüzde 16,9 azaldı. İşgücü ödemeleri, 2019 yılının ikinci çeyreğinde, 2019 yılının ikinci çeyreğine göre yüzde 21,1, net işletme artışı/karma gelir yüzde 9,9 arttı. İşgücü ödemelerinin cari fiyatlarla Gayrisafi Katma Değer içerisindeki payı geçen yılın aynı çeyreğinde yüzde 35,6 iken bu oran 2019 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 37,1 oldu. Net işletme artışı/karma gelirin payı ise yüzde 47,2'den yüzde 44,6'ya düştü.

KRİZ HİLÂ DEVAM EDİYOR

Ekonomist Dr. Murat Kublay, TÜİK'in açıkladığı verilerle krizin hâlâ devam ettiğini söyledi. Kublay "Bununla birlikte dıştan bir nebzeye yakın çöküş var. 3'üncü çeyrek verisi de muhtemelen benzer olacak. Devamlılığının ana nedeni özel sektörün başta inşaat olmak üzere yatırımların daralması. Sanayi sektörü de küçülmede. Devlet harcamaları artı yünde etki ederken, etkisi gölgele azalıyor. Seçim bütçesi yapıldığı ve seçimler İstanbul'da 3 ay daha uzatıldığı için beklenen bir durum. Üçüncü çeyrekte bu etki muhtemelen sıfırlanacak. Küçülmeye azalmanın ana nedeni net ihracat. Döviz kuru patlaması sonrası ithalat yapmakta zorlandığımız için buradan olumlu katkı elde ettik. Küresel ekonomilerdeki ticaret/kur savaşları kaynaklı olumsuzlukları hatırlatmak gerek. Tüm bunların net etkisi üçüncü çeyrekte küçülmenin devamı olur. Baz etkisinden (2018 4. çeyrekte küçülmüştü) ve özel sektör yatırımlarındaki toparlanmaya bir nebzeye büyümeye geçebiliriz. Küresel ekonomik gidişat etili olacak ve şu anda dünyada alarm zilleri çalmakta" değerlendirmesini yaptı.

YATIRIMLARDA DÜŞÜŞ EĞİLİMİ SÜRÜYOR

Ekonomideki pozitif büyümeyi biraz daha geçkeceğini ortaya koyduğunu belirten **İstanbul Sanayi Odası** Yönetim Kurulu Başkanı **Enbal Bahçivan**, şu açıklamada bulundu: "İmalat sanayinin ikinci çeyrekte yüzde 3,3 daralmasını yani sara, yatırımlardaki düşüş eğiliminin de sürmekte olduğunu anlıyoruz. 2019'un ilk çeyreğinde yüzde 12,4 oranında daralan yatırımlar, ikinci çeyrekte de yüzde 22,8 oranında küçülmüş görünmektedir. Bu da ülke olarak istediğimiz, arzu ettiğimiz kaliteli pozitif büyümeyi biraz daha zaman alacağını bizlere göstermektedir. Ayrıca temel ihracat pazarlarımız ve ülke ekonomilerinde oluşan negatif etkiler de önümüzdeki dönem ihracatın büyüme katkısında bize sorun yaratileri doğurmaktadır. Bütün bu veriler ışığında özellikle imalat sanayinin büyümesinin pozitif yönde etkilerinden henüz zedeledimiz noktada olmadığımızı görülmektedir."

İç talep toparlanıyor yatırımda düşüş var

EKONOMİ SERVİSİ

Türkiye ekonomisi yılın ikinci çeyreğinde (nisan - haziran) yüzde 1.5 ile beklentilerden daha düşük bir daralma kaydederken, iç talepteki toparlanmaya karşın yatırımlardaki düşüş dikkat çekti.

Türk ekonomisi bir önceki çeyreğe göre yavaşlayarak daha olası pozitif performans gösterdi ve yüzde 1.2 büyüyerek ekonominin resesyonun etkilerinden sıyrıldığına da işaret etti.

Özel tüketim harcamaları yılın ikinci çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 1.1 ile ilk çeyreğe göre daha düşük bir daralma kaydederken, yatırımlarda ise yüzde 22.8 ile daha yüksek bir daralma gözlemlendi. Bu dönemde mal ve hizmet ihracatı yüzde 8.1, kamu harcamaları yüzde 3.3 arttı.

% 2 bekleniyordu

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ilk çeyrek için yüzde 2.6 olarak açıkladığı daralmayı yüzde 2.4 daralma olarak revize ederken, mevsimsellikten arındırılmış veriyi ise yüzde 1.3'ten yüzde 1.6'ya revize etti.

Reuters'ın 18 ekonominin katılımı ile yaptığı ankete göre

GSYH'nin ikinci çeyrekte iç talepteki yavaşlama ve yatırımlardaki zayıf seyirle yüzde 2 daralması bekleniyordu.

En çok inşaat daraldı

GSYH'yı oluşturan faaliyetler incelendiğinde 2. çeyrekte önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak tarım sektörü toplan katma değeri yüzde 3.4 artarken, sanayi sektörü yüzde 2.7, inşaat sektörü yüzde 12.7 azaldı.

Ticaret, ulaştırma, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin toplamından oluşan hizmetler sektörünün katma değeri yüzde 0.3 azaldı. En yüksek daralmanın gözlemlendiği inşaat sektörünün ekonomiyeye negatif katkısı da yüzde 1 oldu.

Üretim yöntemiyle GSYH tahmini, 2019'un ikinci çeyreğinde cari fiyatlarla yüzde 1.5 artarak 1.02 trilyon TL olarak hesaplandı. Kişi başına GSYH 2018 yılında cari fiyatlarla 45.750 TL, dolar cinsinden 9.693 dolar oldu. Dolar/TL beklentilerden daha düşük daralmaya işaret eden GSYH ve daralmanın hız kaybettiğine işaret eden Ağustos PMI verileriyle 5.83'lü seviyelerden 5.80'ün altına kadar geriledi.

ANALİSTLER NE DİYOR?

'Dipten çıkış başladı'

İş Yatırım Ekonomisti Muhammed Kömürcüoğlu, özel tüketimdeki daralmanın yavaşlamanın büyümedeki toparlanmada etkili olduğunu, yatırım cephesindeki daralmanın hızlanmasının ise ikinci çeyrekte küçülmenin temel kaynağı olduğunu söyleyerek, "Net ihracat büyümeyi destekledi ancak iç tüketimdeki toparlanmanın ithalata yansımaları ile net ihracat katkısı ilk çeyreğe kıyasla azaldı" dedi.

Kömürcüoğlu şöyle devam etti: "İkinci çeyrek itibarıyla dipten çıkışın başladığını düşünüyoruz. Yılın ikinci yarısında büyümenin artmaya geçmesini bekliyoruz. İkinci yarıda toparlanmanın boyutunu TCMB faiz indirimlerinin seyri ve küresel

risk iştahı belirleyecek. 2019 toplamı büyüme tahminimizi yüzde 0'da koruyoruz."

Pozitif dönüş...

AA Finans Analisti ve ekonomist Haluk Bürümcekçi, büyüme trendinin gücüne ilişkin göstergelerin önceki çeyreğe göre artışı işaret ettiğini dile getirdi.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış büyümenin bir önceki çeyreğe göre yüzde 1.2 artış göstererek toparlanmanın devamına işaret ettiğini söyleyen Bürümcekçi, baz etkisinin üçüncü çeyrekte itibaren devreye girmesi büyümenin pozitif değerlere dönmesine yardımcı olabileceğini aktardı.

İŞ DÜNYASI UMUTLU

'Kritik eşiği atlattık'

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TIM) Başkanı İsmail Gülle, ihracatın yine büyümeyi sürdüren en önemli faaliyet olduğunu ifade ederek, iç talep ve yatırımların henüz büyümeye beklenen katkıyı veremediğini, net ihracatın katkısının 7.4 puan olarak gerilediğini ve bunda mal ve hizmet ihracatındaki yüzde 8.1'lik artışın etkili olduğunu bildirdi.

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagic, "İbreye dördüncü çeyrek için pozitif büyümeyi gösteriyor" dedi.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan da GS-

YH verilerinin, yıla girerken arzu edilen aksine, ekonomideki pozitif büyümenin biraz daha gecikeceğini ortaya koyduğunu bildirdi. İmalat sanayisinin

ikinci çeyrekteki yüzde 3.3 daralmasının yanı sıra yatırımlardaki düşüş eğiliminin de devam ettiğini aktaran Bahçivan, ilk çeyrekte yüzde

12.4 daralan yatırımların, ikinci çeyrekte yüzde 22.8 küçüldüğünü aktardı. Ankara Ticaret Odası (ATO) Başkanı

Gürsel Baran ise, ekonomide ibrenin pozitif çevreleştiğini belirterek, "Türkiye ekonomisi kritik eşiği atlattı" dedi.

YILIN İLK YARISINDA KİŞİ BAŞINA GELİR 882 DOLAR AZALDI

EKONOMİ %1.5

KÜÇÜLDÜ

Geçen yılın son çeyreğinde küçülmeye başlayan ekonomi bu yılın ilk çeyreğindeki yüzde 2.6'lık küçülmeden sonra ikinci çeyrekte de yüzde 1.5 daraldı. Yılbaşından bu yana kişi başına gelirimiz 882 dolar azaldı

Türkiye'nin gayri safi yurtiçi hasılası (GSYH) bu yılın nisan, mayıs, haziran aylarını kapsayan 3'üncü çeyrek döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 1.5 oranında küçüldü. Böylece son 9 aydır ardı ardına sürekli küçülen Türkiye ekonomisi 2008 yılının da gerisine düşerek 722 milyar 179 milyon dolarlık GSYH seviyesine geriledi. Seri küçülme yüzünden yılbaşından bu yana kişi başına gelirimiz 882 dolar birden azalarak 8 bin 811 dolara düştü. Aynı şekilde milli gelirimiz de dolar bazında 66 milyar 869 milyon dolar eridi.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), GSYH'nin bu yılın ikinci çeyreğinde (nisan-haziran) geçen yılın aynı dönemine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak yüzde 1.5 oranında küçülerek, 1 trilyon 24 milyar liraya gerilediğini hesapladı. Geçen yılın ikinci çeyreğinde 205 milyar 827 milyon dolar GSYH üreten ekonomi, bu yılın aynı döneminde 174 milyar 579 milyon dolarlık değer üretebildi.

GSYH en son 2017 yılının 3'üncü çeyreğinde yüzde 11.6 büyümüş ancak ondan sonra düşüşe geçerek 2018'in 3'üncü çeyreğinde yüzde 2.3'lük büyümeye kadar geriledikten sonra küçülme dönemine girmişti. 2018'in son çeyreğindeki yüzde -2.8 küçülen GSYH, 2019'un ilk çeyreğinde yüzde -2.6 ve ikinci çeyreğinde yüzde -1.5 küçülerek peş peşe 3 çeyrek, yani 9 aydır küçülüyor.

2008'İN GERİSİNE DÜŞTÜK

GSYH yıllık bazda hesaplandığında ülke ekonomisinin 11 yıl öncesinin de gerisine düştüğü ortaya çıktı. TÜİK verileri üzerinden yapılan hesaplamalara göre, 2018 yılında 789 milyar 48 milyon dolar olan yıllık GSYH, bu yılın ikinci çey-

SANAYİCİ DERTLİ: Toparlanma gecikecek

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan, GSYH rakamlarının yeni yıla gereken arzu edilen aksine ekonomideki pozitif büyümenin biraz daha gecikeceğini ortaya koyduğunu söyledi. İmalat sanayisinin ikinci çeyrekteki yüzde 3.3 daralmasının yanı sıra yatırımlardaki düşüş eğiliminin de devam ettiğini aktaran Bahçivan, ilk çeyrekte yüzde 12.4 daralan yatırımların, ikinci çeyrekte yüzde 22.8 küçüldüğünü aktardı. Bahçivan, "Bu da ülke olarak istediğimiz, arzu ettiğimiz kaliteli pozitif büyümenin biraz daha zaman alacağını bilelere göstermektedir" dedi.

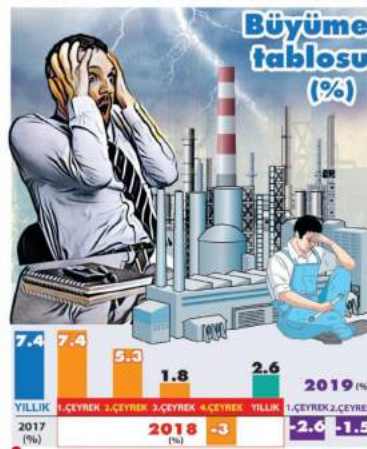
İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdağ ise "Daralmanın büyümeye dönüşeceği eşige gelmiş bulunuyoruz" görüşünü dile getirdi.

rek döneminde yıllık yaklaşık 722 milyar 179 milyon dolara kadar geriledi. Aynı şekilde kişi başına milli gelir de yılın başından bu yana 882 dolar azalarak 9 bin 693 dolardan 8 bin 811 dolara geriledi. Buna göre Türkiye, GSYH olarak 2008 yılının, kişi başına gelir olarak da 2009 yılının gerisine düştü. 2008 yılında GSYH 776.6 milyar dolar, kişi başına düşen gelir de 2009 yılında 8 bin 980 dolar seviyesinde bulunuyordu.

REVİZYON YAPTI YUKARI ÇEKTİ

TÜİK, son GSYH verileriyle birlikte geçmiş 5 dönemin verilerini birden yukarı yönlü revize ederek büyümeyi yukarı çekti. TÜİK, 2018'in 2'nci çeyrek büyümesini yüzde 5.3'ten yüzde 5.6'ya, 3'üncü çeyrek büyümesini yüzde 1.8'den yüzde 2.3'e, 4'üncü çeyrek küçülmesini yüzde -3.0'ten yüzde -2.8'e ve 2019 ilk çeyrek küçülmesini de yüzde -2.6'dan yüzde -2.4'e yükseltti. Böylece yüzde 2.6 açıklanan 2018 büyüme oranı 0.2 puan artarak yüzde 2.8'e çıktı. GSYH 784 milyar dolardan 789 milyar dolara, kişi başına gelir de 9 bin 632 dolardan 9 bin 693 dolara çıktı.

İnşaat çöktü, devlet harcaması kurtardı

Bu yılın ikinci çeyreğinde zincirlenmiş hacim endeksi olarak **sanayi** sektörü yüzde 2.7, inşaat sektörü de yüzde 12.7 ve ticaret, ulaştırma, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin toplamından oluşan hizmetler sektörü yüzde 0.3 küçüldü. Buna karşılık tarım sektörü bu dönemde yüzde 3.4 büyüdü. Tarım sektörünü oluşturan çiftçilik ve hayvancılık, ormancılık ve balıkçılık alt verileri yeni seride yayımlanmadığı için büyümenin nereden kaynaklandığı anlaşılmadı. Bu dönemde geliri düşen halkın tüketim harcamaları yüzde 1.1 azalırken seçimlerin de etkisiyle devletin tüketim harcamaları yüzde 3.3 artarak ülke büyümesini yukarı itti. Reel ekonomi ve istihdama yönelik önemli sinyal veren imalat sanayinden yine küçülme verisi geldi. 9 aydır küçülen imalat sanayindeki 2'nci çeyrek gerilemesi yüzde 3.3 oldu. Geçen yılın son çeyreği ile bu yılın ilk çeyreğinde yüzde 8.6'şar azalma gösteren **sanayinin** makine teçhizat yatırımları ikinci çeyrekte yüzde 16.5 gibi devasa oranda geriledi.

En büyük daralma yine inşaat sektöründe yaşandı (%)

Sektörler	2009 2.çeyrek	2019 2.çeyrek
Tarım, ormancılık ve balıkçılık	-0.9	3.4
Sanayi	4.5	-2.7
İmalat sanayii	4.4	-3.3
İnşaat	1.5	-12.7
Hizmetler	9.0	-0.3
Bilgi ve iletişim	6.9	2.4
Finans ve sigorta	9.6	9.3
Gayrimenkul	0.8	2.8
Meslek, idari ve destek hiz.	-1.7	-4.3
Kamu yönetimi, eğitim, sağlık hiz.	14.3	2.5
Diğer hizmetler	5.4	-2.9
Sektörler toplamı	5.8	-1.2

'Bu istihdamla büyüme mi olur?'

BÜYÜME rakamlarını değerlendiren ekonomistler, Türkiye'nin devlet harcamalarıyla ayakta durmaya çalıştığını ortaya çıkıldığını, büyüme için gereken yatırımların ise durduğunu vurguladılar. Prof. Dr. Veysel Ulusoy, yatırımlardaki yüzde 22.8 daralmanın son dönemin en acı rakamı olduğuna dikkat çekerek, "Makine ve teçhizat üretimi 2018 yılı 2. çeyreğinde yüzde 8.6 daralmıştı. Bunun üzerine yüzde 16.5 daha daraldı. Sermaye oluşumumuz azalıyor. Yeni yatırımlar yapılmıyor. Milli gelirdeki büyüme teknoloji, sermaye ve istihdam güdülerindeki büyümeden oluşur. İki büyü-

medi. İkincisi yüzde 20. üçüncüsü ise yüzde 3-4 daraldı. Gelecek aylar ışık saçmıyor" dedi. Türkiye nüfusunun sadece 28 milyonunun çalıştığına dikkat çeken Ulusoy, "Bu istihdamla büyüme mi olur?" görüşünü dile getirdi. "Daralma az vergi geliri, az vergi geliri zam, her zam yeni daralma demektir" diyen Ulusoy, "Esas olan bu kuru döngüyü kırmaktır. Reel üretilebilir yükseltilebilir. Kamu öncü rolünü üstlenin" önerisinde bulundu. İYİ Parti Genel Başkan Yardımcısı Durmuş Yılmaz ise "Değişen bir şey yok. Yine devlet (seçim) harcamalarıyla ayakta durmaya çalışmıyor" ifadesine yer verdi.

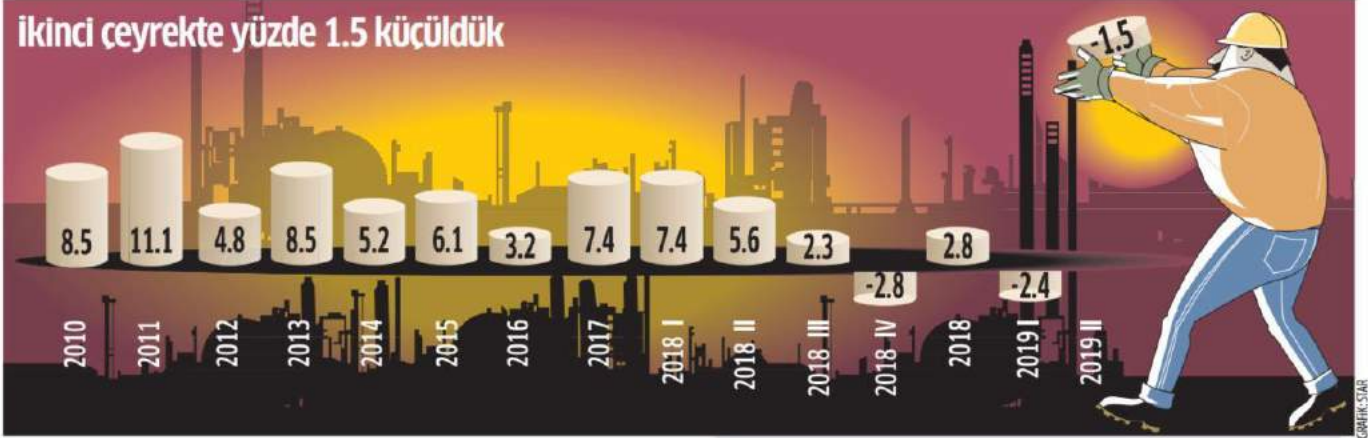
Veysel Ulusoy

EKONOMİDE KRİTİK EŞİK AŞILDI Büyümeye çeyrek var

İkinci çeyrekte yüzde 2 seviyesinde beklenen ekonomideki küçülme yüzde 1.5'te kaldı. İlk çeyreğe göre ise 1.2'lik büyüme var. Ekonomistlere göre artçı sarsıntılar bitiyor, en geç yılın son çeyreğinde, daralma büyüme dönüşecek.

İkinci çeyrekte yüzde 1.5 küçüldük

TÜRKİYE ekonomisi yılın ikinci çeyreğinde yüzde 1.5 küçüldük beklentilerin altında daralırken, bir önceki çeyreğe göre pozitif performans gösterdi. Ekonomistler yılın ikinci çeyreğinde yüzde 1.8-2 daralma bekliyordu. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), verilerine göre takvim ve mevsim etkilerinin arındırılmış GSYH hacim endeksi bir önceki çeyreğe göre yüzde 1.2 arttı. Bunun toparlanma göstergesi olduğunu belirtirken ekonomistler ve iş dünyası temsilcilerine göre en geç yılın son çeyreğinde daralma, büyüme dönüşecek.

GSYH 1 TRILYON

Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla GSYH tahmini, bu yılın ikinci 3 aylık döneminde geçen yıl

ın aynı dönemine kıyasla yüzde 15 artarak 1 trilyon 24 milyar 226 milyon lira olarak gerçekleşti. GSYH'yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde bu yılın ikinci çeyreğinde, ihracatın büyüme katkısı 7.4 puan oldu. Aynı dönemde tarım sektörünün katma değeri ise yüzde 3.4 arttı. Tarımdaki büyüme ilk çeyrekte yüzde 1.3 idi. Verilere **sanayide** ilk çeyrekte yüzde 3.9 olan daralma ikinci çeyrekte yüzde 2.7'ye geriledi. İnşaat sektöründeki daralma ise ikinci çeyrekte derinleşti. İlk çeyrekte yüzde 9.3 olan inşaat sektöründeki daralma yüzde 12.7 oldu. Ticaret, ulaştırma, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin toplamından oluşan hizmetler sektörünün katma değeri de yüzde 0.3 azalış gösterdi.

Hanehalkının tüketiminde yılın ilk çeyreğin-

de yüzde 4.8 olan daralma ikinci çeyrekte yüzde 1.1'lik küçülmeye bıraktı.

TÜİK REVİZE ETTİ

Devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 3.3 artarken yatırımlar yüzde 22.8 azaldı. İşgüç ödemeleri, 2019 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 21.1, net işletme artışı/karma gelir yüzde 9.9 arttı. TÜİK ilk çeyrek için daha önce yüzde 2.6 olarak açıkladığı daralmayı yüzde 2.4 olarak revize etti. TÜİK 2018'in 2. çeyreğinde yüzde 5.6 olan büyümeyi yüzde 5.6'ya, 3. çeyrekte yüzde 1.8 olan büyümeyi 2.3'e çıkarırken 4. çeyrekteki yüzde 3'lük daralmayı da yüzde 2.8 olarak revize etti. TÜİK ayrıca bir diğer açıklama ile de bağımsız yıllık olarak GSYH'nin 2018 yılında 2.8 arttığını duyurdu.

İŞ DÜNYASI TEMSİLCİLERİ: Son artçılar geride kalıyor

● Türkiye İhracatçılar Medisi (TİM)

Başkanı İsmail Gülle: Ekonomi toparlanmanın güçlü sinyallerini gösteriyor. İhracat yine büyümeyi sırtlayan en önemli faaliyet oldu. Net ihracatın katkısı 7.4 puan olarak gerçekleşti. İhracatımızdaki artış süreci, sürdürülebilir olması dışında yeni kapasite artışları için yatırımlar tetikleyecek ve büyümeye ek bir pozitif katkı sağlayacaktır. Sonuç olarak, net ihracatın büyümeye katkısının yıl genelinde güçlü bir şekilde devam edeceğini ve GSYH'nin 2019 yıl genelinde yüzde 0.5-1.5 arası bir artış ile kapatacağımıza inanıyoruz.

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagiç: Daralmanın büyüme dönüşeceği eşige gelmiş bulunuyor. İbre dördüncü çeyrek için pozitif büyümeyi gösteriyor. İhracatın büyümeye 8.1 puan katkı vermesi de gayet memnuniyet verici. Büyümenin kompozisyonunda ihracatın ve yatırımların payını artırdıkça, uzun vadeli ve refah artırıcı bir büyüme döngüsünü başlatacağız.

● İstanbul Ticaret Borsası (İSTİB) Başkanı Ali Kopuz:

Ekonomi tahminlerinde daha iyi bir performans gösterdi. Yaşadığımız sarsıntıların son artçıları geride bırakıyoruz. Merkez Bankası'nın

25 Temmuz'daki faiz indirimi yatırımcılara umut oldu. Bu umudun devam etmesi ve piyasanın yatırımlarla hareketlenmesi için faiz indirimlerinin kademeli olarak devam etmesi gerekiyor. Faiz indirimi politikasının olumlu etkilerini ilerleyen dönemde ortaya çıkacak büyüme oranlarında göreceğimiz inanıyorum.

● İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan:

GSYH verileri, yıl girenken arzu edilen aksine, ekonomideki pozitif büyümenin biraz daha geleceğini ortaya koydu. Finansman koşullarında yeterli kadar iyileşme ve yatırım ortamında daha güçlü bir düzeltme gerçekleştiği takdirde, önümüzdeki dönemde büyüme rakamlarında sağlıklı bir toparlanma ancak mümkün olabilecektir.

● Ankara Ticaret Odası (ATO) Yönetim Kurulu Başkanı Gürsel Baran:

Türkiye ekonomisinin nisan-haziran döneminde yüzde 1.5 daralma göstermesine rağmen, bundan sonraki süreçte ibre pozitif yönlü olacak. Büyümeden önceki son virajı geçtik. Türkiye ekonomisi kritik eşik atlatı. Faiz oranlarının indirilmesi yakın zamanda yatırımlara ivme kazandıracak. Faiz baskısının ortadan kalkması büyüme rakamlarında daha etkili hissedilecek.

Ekonomistler: Toparlanma sürüyor

İŞ YATIRIM Menkul Değerler Araştırma Bölüm Yönetmeni Muammer Kömürçüoğlu yılın ikinci çeyreğinde Türkiye ekonomisinin beklentilerden daha az daraldığını belirtti. Mevsimsellikten arındırılmış büyümenin son iki çeyrekte artışı geçtiğini ve toparlanmanın sürdürülmesine işaret ettiğini söyleyen Kömürçüoğlu, özel tüketimdeki daralmanın yavaşlamasının büyümedeki toparlanmada etkili olduğunu kaydetti.

Muammer Kömürçüoğlu "İkinci çeyrek itibarıyla dip-ten çıkış başladığını düşünüyoruz. Yılın ikinci yarısında büyümenin artışı geçmesini bekliyoruz" dedi. Ekonomist Haluk Bürümcekçi, büyüme trendinin gücüne ilişkin göstergelerin önceki çeyreğe göre artışa işaret ettiğini söyledi. Bürümcekçi, baz etkisinin üçüncü çeyrekteki daralmanın yavaşlamasının büyümedeki toparlanmada etkili olduğunu belirtti.

● İstanbul Ticaret Borsası (İSTİB) Başkanı Ali Kopuz:

Ekonomi tahminlerinde daha iyi bir performans gösterdi. Yaşadığımız sarsıntıların son artçıları geride bırakıyoruz. Merkez Bankası'nın

Ekonomi % 1.5 daraldı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), yılın ikinci çeyreğine (nisan-haziran) ilişkin gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) sonuçlarını açıkladı. Buna göre, GSYH tahmini, zincirlenmiş hacim endeksi olarak, bu yılın ikinci çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 1,5 azaldı. Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla GSYH tahmini, bu yılın ikinci çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 15 artarak 1 trilyon 24 milyar 226 milyon lira olarak gerçekleşti. GSYH'yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde bu yılın ikinci çeyreğinde, geçen yılın aynı dönemine kıyasla zincirlenmiş hacim endeksi olarak tarım sektörünün katma değeri yüzde 3,4 arttı, sanayi sektörünün yüzde 2,7, inşaat sektörünün yüzde 12,7 azaldı. Ticaret, ulaştırma, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin toplamından oluşan hizmetler sektörünün katma değeri de yüzde 0,3 azalış gösterdi.

TÜRKİYE İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin açıklamasına göre, GSYH tahmini, zincirlenmiş hacim endeksi olarak, bu yılın ikinci çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 1,5 azaldı. Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla GSYH tahmini, bu yılın ikinci çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 15 artarak 1 trilyon 24 milyar 226 milyon lira olarak gerçekleşti. GSYH'yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde bu yılın ikinci çeyreğinde, geçen yılın aynı dönemine kıyasla zincirlenmiş hacim endeksi olarak tarım sektörünün katma değeri yüzde 3,4 arttı, sanayi sektörünün yüzde 2,7, inşaat sektörünün yüzde 12,7 azaldı. Ticaret, ulaştırma, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin toplamından oluşan hizmetler sektörünün katma değeri de yüzde 0,3 azalış gösterdi.

BAĞIMSIZ GSYH 2018'DE YÜZDE 2,8 ARTTI

TÜİK tarafından açıklanan, 2018 yılına ilişkin "Yıllık Gayrisafi Yurt İçi Hasıla" verilerine göre de, yıllık verilere dayalı olarak hesaplanan bağımsız yıllık gayrisafi yurt içi hasıla, zincirlenmiş hacim endeksiyle 2018

yılında bir önceki yıla göre yüzde 2,8 arttı. Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla gayrisafi yurt içi hasıla 2018'de bir önceki yıla göre yüzde 19,7 artarak 3 trilyon 724 milyar 388 milyon lira oldu. Geçen yıl gayrisafi yurt içi hasılda en yüksek payı yüzde 19 ile imalat sanayisi aldı. İmalatı, yüzde 12,1 ile toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin oranını, yüzde 8,2 ile ulaştırma ve depolama sektörleri izledi. Yıllık gayrisafi yurt içi hasılda en düşük pay hane halklarının işverenler olarak faaliyetleri için kaydedildi. Kişi başına gayrisafi yurt içi hasıla, 2018 yılında cari fiyatlarla 45 bin 750 lira olarak hesaplandı.

HANE HALKI NİHAİ TÜKETİM HARCAMALARI ARTTI

Hane halkı ve hane halkına hizmet eden kar amacı olmayan kuruluşların nihai tüketim harcamaları 2018'de bir önceki yıl zincirlenmiş hacim endeksine göre yüzde 0,4 arttı. Hane halkı ve hane halkına hizmet eden kar amacı olmayan kuruluşların tüketim harcamalarının gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı yüzde 56,7 olarak kaydedildi. Hane halkı harcamalarında en yüksek payı alan harcama

grupları sırasıyla yüzde 21,2 ile gıda ve alkolsüz içecekler, yüzde 16,4 ile ulaştırma ve yüzde 14,7 ile konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar oldu.

İŞ GÜCÜ ÖDEMELERİ YÜZDE 19,2 YÜKSELDİ

Devletin nihai tüketim harcamalarının gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı 2018 yılında yüzde 14,8 olurken, sabit sermaye oluşumunun payı yüzde 29,9 olarak gerçekleşti. Bir önceki yıl zincirlenmiş hacim endeksine göre, devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 6,6 artarken, gayrisafi sabit sermaye oluşumu ise yüzde 0,6 azalış gösterdi. Mal ve hizmet ihracatı 2018 yılında bir önceki yıl zincirlenmiş hacim endeksine göre yüzde 7,8 artarken, ithalatı yüzde 7,8 geriledi.

Gelir yöntemiyle gayrisafi yurt içi hasıla hesaplamalarına göre, iş gücü ödemeleri geçen yıl bir önceki yıla göre yüzde 19,2, net işletme artışı/karın geliri yüzde 21,6 arttı. İş gücü ödemelerinin cari gayrisafi katma değer içindeki payı 2017 yılında yüzde 34,4 iken, geçen yıl yüzde 33,8'e geriledi. Net işletme artışı/karın gelirin payı ise 2017 yılında yüzde 49,4 iken, geçen yıl yüzde 48,7 olarak hesaplandı. AA

İş dünyası, büyüme rakamlarını değerlendirdi

İş dünyası temsilcileri, TÜİK tarafından açıklanan yılın ikinci çeyreğine ilişkin GSYH verilerini değerlendirdi. İTO Başkanı Şekib Avidag, ikinci çeyrekte, ilk çeyreğe nazaran yüzde 1,2'lik büyüme kaydedtiklerini belirterek, tüketim harcamalarındaki daralmanın hız kestiğini, sanayi sektöründeki daralmanın da yüzde 3,9'dan yüzde 2,7'ye düştüğünü aktardı. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı İsmail Güllü, GSYH alt kalemlerine bakıldığında, ihracatın yine büyümeyi sürdüren en önemli faaliyet olduğunu ifade ederek, iç talep ve yatırımların henüz büyümeye beklenen katkıyı veremediğini, net ihracatın katkısının 7,4 puan olarak gerçekleştiğini ve bunda mal ve hizmet ihracatındaki yüzde 8,1'lük artışın etkili olduğunu bildirdi. İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Enbal Bahçivan** ise, GSYH verilerinin, yıla girenken arzu edilen aksine, ekonomideki pozitif büyümenin biraz daha gecikmediğini ortaya koyduğunu bildirdi.

İKİNCİ ÇEYREKTE YÜZDE 1,5 DARALDIK, AMA...

TÜRKİYE EKONOMİSİ GÜÇLENEREK ÇIKIYOR

Geçen yıl yaşadığımız sarsıntının son artçılarını geride bırakıyoruz. Nisan-Haziran döneminde yüzde 1,5 daralan ekonomi, önceki iki çeyreğe göre daha iyi performans gösterdi. 3 ve 4'üncü çeyrek için öncü veriler de pozitif...

Türkiye İstatistik Kurumu, yılın ikinci çeyreğine (nisan-haziran) ilişkin gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) sonuçlarını açıkladı. Buna göre Türkiye ekonomisi, yılın ikinci çeyreğinde 2018'in aynı dönemine göre yüzde 1,5 azaldı. Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla GSYH tahmini; yüzde 15 artarak 1 trilyon 24 milyar lira olarak gerçekleşti. GSYH'yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde; tarım sektörünün katma değeri yüzde 3,4 arttı. Sanayi sektörünün yüzde 2,7, inşaat sektörünün yüzde 12,7 azaldı. Ticaret, ulaştırma, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin toplamından oluşan hizmetler sektörünün katma değeri de, yüzde 0,3 azalış gösterdi. Bu arada iktisadi faaliyet kollarına göre cari fiyatlarla en yüksek büyüme hızı; yüzde 28,8 ile "tarım, ormancılık ve balıkçılık" sektöründe görüldü. Hane halkı tüketim harcamaları ise yılın ikinci çeyreğinde, yüzde 1,1 azaldı. Devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 3,3 arttı. Mal ve hizmet ihracatı da yüzde 8,1 yükselirken, ithalat yüzde 16,9 azaldı.

3. ÇEYREKTE VERİLER OLUMLU

Türkiye ekonomisi yeniden dengeleme sürecinde ilerlerken, büyümenin öncü göstergelerine bakıldığında, üçüncü çeyrekteki tablonun "olumluya doğru yol aldığı" görülüyor. Bu kapsamda imalat sanayisi genelinde kapasite kullanım oranı, ağustosta, bir önceki aya göre 0,4 puan artarak yüzde 76,6'ya yükseldi. İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi de; temmuz ayında bulunduğu 46,7 değerinden, ağustosta 48 düzeyine yükseldi ve son 13 ayın en tepe noktasına geldi.

SON ARTÇILAR DA GERİDE KALİYOR

İSO Başkanı Erdal Bahçivan, "Finansman şartlarında yeteri kadar iyileşme ve yatırım ortamında daha güçlü bir düzelmeye gerçekleştiği takdirde, önümüzdeki dönemde büyüme rakamlarında daha sağlıklı toparlanma mümkün olabilecektir" şeklinde konuştu. İstanbul Ticaret Borsası Başkanı Ali Kopuz da, "Yaşadığımız sarsıntının son artçılarını geride bırakıyoruz. Faiz indirimlerinin kademeli olarak devam etmesi gerekiyor" ifadelerini kullandı. İHS Markit Direktör Yardımcısı Andrew Harker ise, "Yeni siparişlerde son bir buçuk yılı aşkın dönemde gözlenen en ılımlı yavaşlamanın gerçekleşmesi, Türk firmalarında büyüme döngüsünün yakın olduğu yönünde iyimserliği destekliyor" dedi.

Dolar düştü borsa yükseldi

Büyüme verilerinin "dipten toparlanmaya işaret etmesi" piyasalarda olumlu karşılandı. Haftaya yükselişle başlayan borsa, yüzde 2'ye yaklaşan primle, 98 bin 500 puanın üzerine gördü. Dolar da 5,83 TL'den 5,80 sınırına kadar çekildi. Gösterge faiz ve avro da gevşeme gözlemlendi.

-2,8

2019 1. ÇEYREK

-24

2019 2. ÇEYREK

-1,5

2019 3. ÇEYREK

MAL VE HİZMET
DIŞ SATIMINDAKİ
YÜZDE 8,1'LİK ARTIŞ,
BÜYÜMEYİ DESTEKLEDİ

EN BÜYÜK katkı ihracatın

Türkiye İhracatçılar Meclisi Başkanı İsmail Güllü, "Bir önceki çeyreğe göre yüzde 1,2'lik artış kaydeden ekonomimiz, toparlanmanın sinyallerini gösteriyor. İhracatın yine büyüme sürdüren en önemli faaliyet olduğunu görüyoruz. İç talep ve yatırımlar henüz beklenen katkıyı veremeyen, net ihracatın katkısı 7,4 puan olarak gerçekleşti.

Bunda mal ve hizmet ihracatında ki yüzde 8,1'lik artış etkili oldu" dedi. İmalat sanayinde 2018'in son çeyreğinde yüzde 7,7 olan daralmanın, ikinci çeyrekte yüzde 3,3'e kadar gerilediğini belirten Güllü, "İhracattaki artış trendi, yatırımlara gecikmeli olarak yansıyor. Bu yılın ilk yedi ayında ihracatımız yüzde 2,7 artış kaydetti. Bu sürecin sürdürülebilir olması, yeni kapasite artışları için de yatırımla-

rı tetikleyecek" diye konuştu. İstanbul Ticaret Odası Başkanı Şekib Avdagiç de şunları söyledi: Tüketim harcamaları ve sanayideki daralmanın hız kestiğini görüyoruz. Gerileyen faiz oranları, önümüzdeki süreçte ivme kazandıracak. Yatırım istahının özellikle yılın dördüncü çeyreğinden itibaren artacağına inanıyoruz. Daralmanın büyüme dönişeceği eşige gelmiş bulunuyoruz.

İsmail Güllü

Ekonomi daralıyor İşsizlik artıyor

Birinci çeyrekteki yüzde 2.4'lük küçülme, ikinci çeyrekte yüzde 1.5 oldu
Sanayide düşen kapasite oranları çalışanı vurdu

TOİK'in verilerine göre, tarım haricinde bütün sektörler küçüldü. Vatandaşın tüketim harcamaları yüzde 1.1 azalırken, kamunun tüketim harcamaları yüzde 3.3 arttı. İş arayan yüksek eğitimlilerin sayısı ise 1 milyon 24 bin 511 kişiye ulaştı. **EKONOMİ, Sayfa 7**

İSO Türkiye İmalat PMI, ağustosta 48'e yükseldi

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) anketlerinin Ağustos 2019 sonuçları açıklandı. Eşik değeri olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, temmuzda 46,7 düzeyinde gerçekleşen Türkiye İmalat PMI, geçen ay 48 seviyesine yükseldi. Sektörün faaliyet koşullarında halen yavaşlamaya işaret etmekte birlikte Türkiye İmalat PMI, Temmuz 2018'den beri en yüksek düzeyde kaydedildi. Temmuzda 49,6 olarak ger-

çekleşen İSO İstanbul İmalat PMI ise ağustosta değişim göstermedi. **IHS Markit Direktör Yardımcısı Andrew Harker**, şu değerlendirmelerde bulundu: "Yeni siparişlerde son 1,5 yılı aşkın dönemde gözlenen en ılımlı yavaşlamanın gerçekleşmesi, Türk firmalarında büyümeye dönüşün yakın olduğu yönünde iyimserliği destekliyor. Bu iyimserliğin işe alım planlarını da etkilediği ve üretimin önümüzdeki aylarda artacağına yönelik beklentilerin yansımaları olarak imalatçıların istihdam düzeyini koruduğu görülüyor."

TOPARLANMA SİNYALİ

Yılın ilk çeyreğinde yüzde 2,4 küçülen Türk ekonomisi ikinci çeyrekte düşüş hızını frenledi. Ekonomistler 1,5'lik bir daralma sürecini 4. çeyrekte toparlanma sinyali olarak değerlendirdiler.

Ekonomideki dengeleme ve toparlanma, rakamlara yansıyor. Yılın ilk çeyreğinde yüzde 2,4 küçülen Türkiye ekonomisi, ikinci çeyrekte de yüzde 1,5 daralma gösterdi. Ekonomistler hız kesen daralmanın 4. Çeyrekte büyümeye dönüşeceğini ifade ediyorlar.

BEKLENTİLERDEN DAHA İYİ

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), yılın ikinci çeyreğine ilişkin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) verilerini açıkladı.

Buna göre, ikinci çeyrekte daralma, yüzde 1,5 ile piyasa beklentilerinden daha iyi geldi. Bu dönemde GSYH, cari fiyatlarla yüzde 15 artarak 1 trilyon 24 milyar 226 milyon lira olarak gerçekleşti. GSYH'yi oluşturan faaliyetler

incelendiğinde, tarım sektörünün toplam katma değeri, nisan-haziran döneminde geçen yılın aynı dönemine göre, zincirlenmiş hacim endeksi olarak yüzde 3,4 arttı. Sanayi sektörünün toplam katma değeri yüzde 2,7, inşaat sektörünün yüzde 12,7 ve hizmetler sektörünün yüzde 0,3 geriledi.

TARIM SEKTÖRÜ BÜYÜDÜ

İktisadi faaliyet kollarna göre cari fiyatlarla en yüksek büyüme hızı, yüzde 28,8 ile "tarım, ormancılık ve balıkçılık" sektöründe görüldü.

Takvim etkisinden arındırılmış GSYH, zincirlenmiş hacim endeksi, yılın ikinci

çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 1,4 azaldı. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH, zincirlenmiş hacim endeksinde ise bir önceki çeyreğe göre yüzde 1,2 arttı.

"Son artçıları geride bırakıyoruz"

İstanbul Ticaret Borsası (İSTİB) Başkanı Ali Kopuz, iç talepte yaşanan kısmi durgunluk ve yatırımlardaki zayıflamanın etkisiyle ekonomide yüzde 2 civarında daralma beklendiğini kaydederek, "Ancak tahminlerden daha iyi bir performans göstererek yüzde 1,5 daralma gerçekleşti. GSYH, önceki çeyreğe göre yüzde 1,2 arttı. Yaşadığımız sarsıntının son artçılarını geride bırakıyoruz" değerlendirmesinde bulundu.

Bahçıvan 'Finansman'a dikkat çekti

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erol Bahçıvan ise GSYH verilerinin, yılların girerken arzu edilen aksine, ekonomideki pozitif büyümenin biraz daha gecikeceğini ortaya koyduğunu belirtti. Kredi büyümesinin pozitif dönüşmediği bir ortamda imalat sanayisinin pozitif dönüşmesi

beklentilerinin gerçekçi olmadığını aktaran Bahçıvan, "Finansman koşullarında yeterli kadar iyileşme ve yatırım ortamında daha güçlü bir düzleme gerçekleştiği takdirde, önümüzdeki dönemde büyüme rakamlarında sağlıklı bir toparlanma ancak mümkün olabilecektir" görüşünü dile getirdi.

Dördüncü çeyrek için pozitif büyüme öngörülüyor

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagic, ikinci çeyrekte, ilk çeyreğe nazaran yüzde 1,2'lik büyüme kaydettiklerini belirterek, tüketim harcamalarındaki daralmanın hız kestiğini, sanayi sektöründeki daralmanın da yüzde 3,9'dan yüzde 2,7'ye düştüğünü aktardı. Bu durumun büyümede negatif makasın to-

parlanma yönünde kapandığının işaretini olduğunu vurgulayan Avdagic, gerileyen faiz oranlarının gelecek süreçte yatırımlara da ivme kazandıracağını bildirdi. Avdagic, "Daralmanın büyümeye dönüşeceği eskiye gelmiş bulunuyoruz. İbre dördüncü çeyrek için pozitif büyümeyi gösteriyor" değerlendirmesinde bulundu.

"Toparlanmanın güçlü sinyallerini gösteriyor"

Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM) Başkanı İsmail Gülle, ekonominin beklentilerinin üzerinde bir performans sergilediğini belirterek, "Bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 1,5 daraldı. Bir önceki çeyreğe göre ise yüzde 1,2'lik bir artış kaydeden ekonomimiz, toparlanmanın güçlü sinyallerini gösteriyor" dedi. Büyümeyi ih-

racatın sirtladığını belirten Gülle, "İlk 7 aylık ihracatımız yüzde 2,7 arttı. İhracatımızdaki artış süreci, sürdürülebilir olması ölçüsünde de yeni kapasite artışları için yatırımları tetikleyecek ve büyümeye ek bir pozitif katkı sağlayacaktır. GSYH'nin 2019 yıl genelinde yüzde 0,5-1,5 arası bir artış ile kapatacağımıza inanıyoruz" diye konuştu.

"Ekonomi kritik eşiği atlattı"

Ankara Ticaret Odası (ATO) Yönetim Kurulu Başkanı Gürsel Baran, ekonomide ibrenin pozitif dönüşümüne işaret ederek, "Türkiye ekonomisi kritik eşiği atlattı" ifadesini kullandı. Faiz oranlarının

indirilmesinin yakın zamanda yatırımlara ivme kazandıracağına işaret eden Baran, faiz baskısının ortadan kalkmasının büyüme rakamlarında daha etkili hissedileceğini belirtti.

Ekonomistler 2020'yi işaret etti

Ekim, kasım ve aralık aylarında Kabine ile T.C. Merkez Bankası'nın bugüne kadar desteklerden daha farklı adımlar atılması gerektiğini ifade eden ekonomistler, asıl çabanın 2020 yılının kurtarılması için gösterilmesi gerektiğini dile getirdi.

Maliye politikalarında revizyona gidilmesi gerektiğini savunan ekonomistler, KDV indeleri ve yatırım indirimlerinin mükelleflere ödenmediğini hatırlatarak, özellikle ihracatçıya verilen desteklerin üzerine yeni destekler verilmesi gerektiğini savunuyor.

UMUTSUZ VAKA

Türkiye ekonomisi 9 aydır savruluyor. Geçen yılın son çeyreğinde yüzde 2.8, bu yılın ilk çeyreğinde yüzde 2.4 daralan Türkiye ekonomisi 2019'un ikinci çeyreğinde ise yüzde 1.5 küçüldü. Dahası ekonominin tekrar büyümeye geçmesi için ufukta bir emare gözüküyor

İNŞAAT SEKTÖRÜ ÇÖKÜNCE...

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), yılın ikinci çeyreğine (Nisan-Haziran) ilişkin gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) sonuçlarını açıkladı. Buna göre, GSYH bu yılın ikinci çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 1.5 azaldı. Tarım sektörünün katma değeri yüzde 3.4 artarken, sanayi sektörü yüzde 2.7, inşaat sektörünün yüzde 12.7 azaldı. Özellikle imalat sanayisinde yüzde eksi 3.3 ve inşaatta yüzde eksi 12.7'lik daralma, ekonomide riski artıran detaylar olarak göze çarpıyor. Bu durum Türkiye ekonomisinin ne denli inşaatla bağlı olduğunu da ortaya koyuyor.

VATANDAŞ BOĞAZINDAN KISTI

Verilere göre, devletin nihai tüketim harcamaları İstanbul'daki 23 Haziran tekrar seçimlerinin etkisiyle yüzde 3.3 artarken, hane halkı nihai tüketim harcamaları yüzde 1.1 azaldı. Ekonomist Mahfi Eğilmez, verilere ilişkin "Slumpflasyonda üçüncü çeyreği geride bırakmış olduk" değerlendirmesinde bulundu. Prof. Dr. Veysel Ulusoy da, "GSYH'nın temel iki bileşeni sermaye ve işgücü ya da istihdamdır. İlkinde azalma yüzde 20'lerin üzerinde, ikincisinde ise yüzde 3... Bu kapsamda, GSYH'nın ikinci çeyrekte yüzde 1.5 azalması sorgulanır nitelikte" görüşünü seslendirdi. **6'DA**

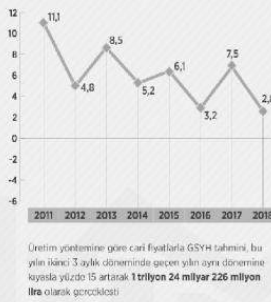

Ekonomi yine küçüldü

Geçen yılın son çeyreğinde yüzde 2.8, bu yılın ilk çeyreğinde yüzde 2.4 daralan Türkiye ekonomisi 2019'un ikinci çeyreğinde ise yüzde 1.5 küçüldü. Veriler Türkiye ekonomisinin 9 aydır baş aşağı gittiğini ortaya koyuyor

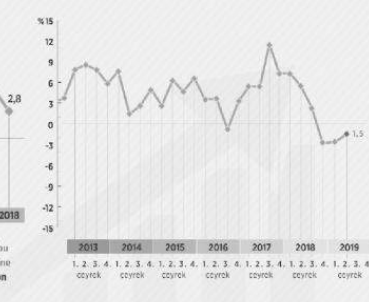
Büyüme rakamları açıklandı

YILLARA GÖRE ORTALAMA (%)

Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla GSYH tahmini, bu yılın ikinci 3 aylık döneminde geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 15 artarak 1 trilyon 24 milyar 226 milyon lira olarak gerçekleşti.

Türkiye ekonomisi yılın ikinci çeyreğinde yüzde 1.5 daraldı.

RECEP BAHAR / DETAY HABER

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), yılın ikinci çeyreğine (Nisan-Haziran) ilişkin gayri-safi yurt içi hasıla (GSYH) sonuçlarını açıkladı. Buna göre, GSYH bu yılın ikinci çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 1.5 azaldı. Ekonomi 2018 yılının son çeyreğinde (Ekim-Aralık) yüzde 2.8 küçülmüştü. Küçülme 2019'un ilk 3 ayında (Ocak-Mart) yüzde 2.4 büzülmeyle devam etti. Nisan-Haziran dönemi yani ikinci çeyrek de farklı tezahür etmedi. Küçülme oranı yüzde 1.5'e inince de ekonominin makus talihi değişmedi.

En büyük çöküş inşaatta

Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla GSYH tahmini, bu yılın ikinci 3 aylık döneminde 1 trilyon 24 milyar 226 milyon lira olarak gerçekleşti. GSYH'yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde bu yılın ikinci çeyreğinde, geçen yılın aynı dönemine kıyasla tarım sektörünün katma değeri yüzde 3.4 arttı, **sanayi** sektörünün yüzde 2.7, inşaat sektörünün yüzde 12.7 azaldı. Ticaret, ulaştırma, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin toplamından oluşan hizmetler sek-

törünün katma değeri de yüzde 0.3 azalış gösterdi. İmalat **sanayisinde** yüzde eksi 3.3 ve inşaatta yüzde eksi 12.7'lik daralma, ekonomide riski artıran detaylar olarak göze çarpıyor.

Vatandaş boğazından kısıt

Verilere göre, hane halkı nihai tüketim harcamaları yılın ikinci çeyreğinde, geçen yılın aynı çeyreğine göre zincirleşmiş hacim endeksine göre yüzde 1.1 azaldı. Devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 3.3 artarken, gayrisafi sabit sermaye oluşumu yüzde 22.8 geriledi. Mal ve hizmet ihracatı, yılın ikinci çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre zincirleme hacim endeksi olarak yüzde 8.1 artarken, ithalatı yüzde 16.9 azaldı. Öte yandan TÜİK, daha önce 2018 yılının son çeyreği için açıkladığı yüzde 3.0'lık küçülmeyi yüzde 2.8; 2019 yılının ilk çeyreği için yüzde 2.6 olarak ilan ettiği daralmayı yüzde 2.4 olarak aşağı yönlü revize etti. Ekonomist Mahfi Eğilmez, verilere ilişkin "Slumpflasyonda üçüncü çeyreği geride bırakmış olduk" değerlendirmesinde bulundu. Prof. Dr. Veysel Ulusoy, Twitter paylaşımında, "GSYH'nın temel iki

Büyüme için finansman koşulları iyileşmeli

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, 2019 yılı ikinci çeyrek dönemine ilişkin GSYH verisini değerlendirdiği açıklamasında, "Finansman koşullarında yeteri kadar iyileşme ve yatırım ortamında daha güçlü bir düzelmeye gerçekleştiği takdirde, önümüzdeki dönemde büyüme rakamlarında sağlıklı bir toparlanma mümkün olabilecektir" dedi. Bahçivan, şu açıklamada bulundu: "İmalat **sanayimizin** ikinci çeyrekteki yüzde 3.3 daralmasının yanı sıra yatırımlardaki düşüş eğiliminin de sürmekte olduğu anlaşılmaktadır. 2019'un ilk çeyreğinde yüzde 12.4 oranında daralan yatırımlar, ikinci çeyrekte de yüzde 22.8 oranında küçülmüş görünmektedir. Ayrıca temel ihracat pazarlarımız ve o ülke ekonomilerinde oluşan negatif gelişmeler de önümüzdeki dönem ihracatın büyümeye katkısında bizde soru işaretleri doğurmaktadır. Bütün bu veriler ışığında özellikle imalat **sanayinin** büyümesinin pozitif dönmesi noktasında henüz istediğimiz noktada olmadığımızı görmekteyiz. Bir başka önemli konu da özellikle kredi büyümesinin pozitif dönüşmediği bir ortamda, imalat **sanayinin** pozitif dönüşmesi beklentilerinin gerçekleştiği olamayacağı konusudur. Çünkü bugün finansal

koşulların yeteri kadar iyileşmediği ve kredilerdeki büyümenin de buna bağlı olarak henüz çok zayıf olduğu görülmektedir." İstanbul Ticaret Borsası (İSTİB) Başkanı Ali Kopuz da ekonomideki daralmanın iç talepte yaşanan kısmi durgunluk ve yatırımlardaki zayıflamadan kaynaklandığını belirtti. Ankara **Sanayi Odası** (ASO) Başkanı Nurettin Özdebir ise ekonomideki daralma hızında düşüş olurken, yatırımlardaki daralma hızının arttığını belirterek, "Ekonomi politika yapımcılarının hedefi, yatırımları teşvik eden reformları önceliklendirmeye olmalıdır" ifadelerini kullandı. Özdebir, "Yüksek faiz ortamında özel sektörün yatırım iştahı azalıyor, dışlama etkisi hala devam ediyor. Kalıcı ve sağlıklı bir büyüme için üretmek zorundayız" dedi. Türkiye İhracatçılar Meclisi Başkanı İsmail Güllü de "İç talep ve yatırımlar henüz büyümeye beklenen katkıyı veremezken, net ihracatın katkısı 7.4 puan olarak gerçekleşti. Bunda mal ve hizmet ihracatındaki yüzde 8.1'lik artış etkili oldu" dedi.

bileşeni sermaye ve işgücü ya da istihdamdır. İlkinde azalma yüzde 20'lerin üzerinde, ikincisinde ise yüzde 3... Bu

kapsamda, GSYH'nın ikinci çeyrekte yüzde 1.5 azalması sorgulanır nitelikte" görüşünü seslendirdi.

“Dengelenme sürecinde bulunan Türkiye ekonomisi, yılın ikinci çeyreğinde yüzde 1,5 daraldı. Ekonomi çevreleri, yüzde -2’ler seviyesinde beklenen büyüme rakamının yukarı yönlü pozitif seyrine dikkat çekti.

“Sanayi sektöründeki daralmanın yüzde 3.9’dan yüzde 2.7’ye düşmesi ve ihracatın büyümeye 8.1 puan katkı vermesi iş dünyasını memnun etti. Türkiye’de bağımsız yıllık gayrisafi yurt içi hasıla ise 2018’de yüzde 2,8 artış gösterdi.

Büyümenin eşikindedeyiz

Türkiye ekonomisi yılın ikinci yarısında yüzde 1,5 daralırken, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH zincirlenmiş hacim endeksi, bir önceki çeyreğe göre yüzde 1,2 artış gösterdi. Beklenti anketlerinde yüzde 2 seviyelerinde küçülme tahmin edilirken, yüzde 1,5 düzeyinin görülmesi, ekonomik performansta büyümenin eşığı olarak yorumlandı. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), yılın ikinci çeyreğine ilişkin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) verilerini açıkladı. Buna göre, GSYH, cari fiyatlarla yüzde 15 artarak 1 trilyon 24 milyar 226 milyon lira olarak gerçekleşti.

SANAYİ MAKASI KAPATILDI

GSYH’yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde, tarım sektörünün toplam katma değeri, nisan-haziran döneminde geçen yılın aynı

dönemine göre, zincirlenmiş hacim endeksi olarak yüzde 3,4 arttı. Sanayi sektörünün toplam katma değeri yüzde 2,7, inşaat sektörünün yüzde 12,7 ve hizmetler sektörünün yüzde 0,3 geriledi. Sanayi sektöründeki daralmanın da yüzde 3,9’dan yüzde 2,7’ye düşmesi de dikkat çekti.

BAĞIMSIZ YILLIK GSYH %2,8 ARTTI

Öte yandan yıllık verilere dayalı olarak hesaplanan Türkiye’de bağımsız yıllık gayrisafi yurt içi hasıla, zincirlenmiş hacim endeksiyle 2018 yılında bir önceki yıla göre yüzde 2,8 arttı. Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla gayrisafi yurt içi hasıla 2018’de bir önceki yıla göre yüzde 19,7 artarak 3 trilyon 724 milyar 388 milyon lira oldu. Geçen yıl gayrisafi yurt içi hasılda en yüksek payı yüzde 19 ile imalat sanayisi aldı. İmalatı, yüzde 12,1 ile

toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı, yüzde 8,2 ile ulaştırma ve depolama sektörleri izledi. Yıllık gayrisafi yurt içi hasılda en düşük pay hane halklarının işverenler olarak faaliyetleri için kaydedildi. Kişi başına gayrisafi yurt içi hasıla, 2018 yılında cari fiyatlarla 45 bin 750 lira olarak hesaplandı.

HANE HALKI HARCAMASINDA DÜŞÜŞ

Hane halkı nihai tüketim harcamaları yılın ikinci çeyreğinde, geçen yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksinde yüzde 1,1 azaldı. Devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 3,3 artarken, gayrisafi sabit sermaye oluşumu yüzde 22,8 geriledi.

Mal ve hizmet ihracatı, yılın ikinci çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre zincirleme hacim endeksi olarak yüzde 8,1 artarken,

ithalatı yüzde 16,9 azaldı. İş Yatırım Menkul Değerler Araştırma Bölüm Yönetmeni Muammer Kömürçüoğlu, konuya ilişkin yaptığı değerlendirmede yılın ikinci çeyreğinde Türkiye ekonomisinin beklentilerden daha az daraldığını belirtti. Muammer Kömürçüoğlu, şu değerlendirmelerde bulundu: “İkinci çeyrek itibarıyla dipten çıkışa başladığını düşünüyoruz. Yılın ikinci yarısında büyümenin artıya geçmesini bekliyoruz. Üçüncü çeyreğe dair önceki göstergeler toparlanma görüşümüze destekliyor ancak bu toparlanmanın şimdilik kırılgan olduğunu belirtmek gerek. İkinci yarıda toparlanmanın boyutunu Merkez Bankası faiz indirimlerinin seyrine ve küresel risk iştahı belirleyecek. 2019 toplam büyüme tahminimizi yüzde 0’da koruyoruz.”

İHRACATTAN 8 PUANLIK KATKI

Istanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Sekib Avdagic, büyüme rakamlarına ilişkin “Daralmanın büyümeye dönüştüğü eşige gelmiş bulunuyoruz. İbre dördüncü çeyrek için pozitif büyümeyi gösteriyor” diye konuştu. Avdagic, “2019 ikinci çeyreğinde çeyreklik bazda yüzde 1,2 büyümeye kaydettik. Alt kalemlere indiğimizde, tüketim harcamalarındaki daralmanın hız kestiğini, keza sanayideki daralmanın da yüzde 3,9’dan yüzde 2,7’ye düştüğünü görüyoruz. Bu, negatif makasın toparlanma yönünde kapandığının işaretidir” dedi.

BEKLENTİLERİN ALTINDA

Istanbul Ticaret Borsası (İSTİB) Başkanı Ali Kopuz, “Tahminlerden daha iyi bir performans göstererek yüzde 1,5 daralma gerçekleştirdi. GSYH, önceki çeyreğe göre yüzde 1,2 arttı. Yaşadığımız sarsıntının son artıklarını geride bırakıyoruz” dedi. Kopuz, tarım

sektöründeki yüzde 3,4’lük büyümeye değinerek, diğer sektörlerdeki küçülmeleri toparlayan tarım sektörünün, Türk ekonomisine nispeten bir denge getirerek büyümeye güçlü bir etki yaptığını bildirdi. **Istanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan ise, GSYH**

verilerinin, yıla girerken arzu edilen aksine, ekonomideki pozitif büyümenin biraz daha gecikeceğini ortaya koyduğunu bildirdi.

TEDBİRLERİN ETKİSİ GÖRÜLDÜ

Ankara Ticaret Odası (ATO) Başkanı Gürsel Baran, ekonomide ibrenin pozitif çevreleştiğini belirterek, “Türkiye ekonomisi kritik eşığı atlattı” ifadesini kullandı. “Büyümeden önceki son virajı geçtik” diyen Baran, Türkiye ekonomisinin ikinci çeyrekte

“eksi” büyüme oranını kısa sürede pozitif çevreleştiğini altını çizdi. Baran ayrıca, sunları kaydetti: “Geçen yılın ortalarında tüm dünyayı etkisi altına alan ekonomik süreç, bizim de ekonomimizi etkiledi ancak zamanında uygulamaya konulan tedbirler ve reel sektöre yönelik desteklerle bu

süreci en az maliyetle atlattırıyor. Türkiye ekonomisi kritik eşığı atlattı. Bundan sonra ibre pozitif büyümeye işaret ediyor.”

İş dünyası büyümeyi DEĞERLENDİRDİ

İş dünyası temsilcileri, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından bugün açıklanan yılın ikinci çeyreğine ilişkin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) verilerini değerlendirdi. İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdağ, ikinci çeyrekte, ilk çeyreğe nazaran yüzde 1,2'lik büyüme kaydettiklerini belirterek, tüketim harcamalarındaki daralmanın hız kestiğini, **sanayi** sektöründeki daralmanın da yüzde 3,9'dan yüzde 2,7'ye düştüğünü aktardı. Bu durumun büyümede negatif makasın toparlanma yönünde kapandığının işareti olduğunu vurgulayan Avdağ, gerileyen faiz oranlarının gelecek süreçte yatırımlara da ivme kazandıracaklarını bildirdi.

Avdağ, özellikle inşaat sektöründeki dalgalanmanın, yatırım harcamalarında ciddi bir düşüş oluşturduğunu kaydederek, şu ifadeleri kullandı: "Ancak düşen finansman maliyetlerinin, yatırım iştahını özellikle yılın dördüncü çeyreğinden itibaren önemli ölçüde artıracasına inanıyoruz. Nitekim 46,7'den 48'e yükselen ağustos ayı **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI)** bunu destekliyor. Diğer yandan ihracatın büyümeye 8,1 puan katkı vermesi de gayet memnuniyet verici. Büyümenin kompozisyonunda ihracatın ve yatırımların payını artırdıkça, uzun vadeli ve refah artırıcı bir büyüme dön-

güsünü başlatacağız. Daralmanın büyümeye dönüşeceği eşiğe gelmiş bulunuyoruz. İbre dördüncü çeyrek için pozitif büyümeyi gösteriyor."

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, GSYH verilerinin, yıla girerken arzu edilen aksine, ekonomideki pozitif büyümenin biraz daha gecikeceğini ortaya koyduğunu bildirdi. İmalat **sanayisinin** ikinci çeyrekteki yüzde 3,3 daralmasının yanı sıra yatırımlardaki düşüş eğiliminin de devam ettiğini aktaran Bahçivan, ilk çeyrekte yüzde 12,4 daralan yatırımların, ikinci çeyrekte yüzde 22,8 küçüldüğünü aktardı. Bahçivan, "Bu da ülke olarak istediğimiz, arzu ettiğimiz kaliteli pozitif büyümenin biraz daha zaman alacağını bizlere göstermektedir. Ayrıca temel ihracat pazarlarımız ve o ülke ekonomilerinde oluşan negatif gelişmeler de önümüzdeki dönem ihracatın büyümeye katkısında bizde soru işaretleri doğurmaktadır. Bütün bu veriler ışığında özellikle imalat **sanayinin** büyümesinin pozitif dönüşmesi noktasında he-

nüz istediğimiz noktada olmadığımızı görmekteyiz" değerlendirmesinde bulundu.

Kredi büyümesinin pozitif dönüşmediği bir ortamda imalat **sanayisinin** pozitif dönüşmesi beklentilerinin gerçekçi olmadığını aktaran Bahçivan, şu ifadeleri kullandı: "Çünkü bugün finansal koşulların yeteri kadar iyileşmediği ve kredilerdeki büyümenin de buna bağlı olarak henüz çok zayıf olduğu görülmektedir. Netice olarak finansman koşullarında yeteri kadar iyileşme ve yatırım ortamında daha güçlü bir düzelme gerçekleştiği takdirde, önümüzdeki dönemde büyüme rakamlarında sağlıklı bir toparlanma ancak mümkün olabilecektir."

'SON VİRAJI GEÇTİK'

Ankara Ticaret Odası (ATO) Başkanı Gürsel Baran, Türkiye ekonomisinin 2019 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 1,5 oranında daralma gösterdiğini ancak, bundan sonraki süreçte ibrenin pozitif çevrileceğini belirterek "Büyümeden önceki son virajı geçtik" dedi.

İş dünyası büyüme rakamlarını değerlendirdi

İş dünyası temsilcileri, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan yılın ikinci çeyreğine ilişkin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) verilerini değerlendirdi.

ANKARA, AA

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagiç, Türkiye ekonomisinin ikinci çeyrekte yüzde 1,5 daralmasına ilişkin, "Daralmanın büyüme yönüne geçişi eşige gelmiş bulunuyoruz. İbre dördüncü çeyrek için pozitif büyümeyi gösteriyor." değerlendirmesinde bulundu.

İş dünyası temsilcileri, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan yılın ikinci çeyreğine ilişkin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) verilerini değerlendirdi. Avdagiç, ikinci çeyrekte, ilk çeyreğe nazaran yüzde 1,2'lik büyüme kaydettiklerini belirterek, tüketim harcamalarındaki daralmanın hız kestiğini, **sanayi** sektöründeki daralmanın da yüzde 3,9'dan yüzde 2,7'ye düştüğünü aktardı.

Avdagiç, özellikle inşaat sektöründeki dalgalanmanın, yatırım harcamalarında ciddi bir düşüş oluşturduğunu kaydederek, "Ancak düşen finansman maliyetlerinin, yatırım iştahını özellikle yılın dördüncü çeyreğinden itibaren önemli ölçüde artıracağına inanıyoruz. Nitekim 46,7'den 48'e yükselen ağustos ayı **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye** İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) bunu destekliyor. Diğer yandan ihracatın büyümeye 8,1 puan katkı vermesi de gayet memnuniyet verici. Büyümenin kompozisyonunda ihracatın ve yatırımların payını artırdıkça, uzun vadeli ve refah artırıcı bir büyüme döngüsünü başlatacağız. Daralmanın büyüme yönüne geçişi eşige gelmiş bulunuyoruz. İbre dördüncü çeyrek için pozitif büyümeyi gösteriyor." dedi.

'Pozitif büyüme biraz daha gelecektir'

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, GSYH verilerinin, yıla girerken arzu edilen aksine, ekonomideki pozitif büyümenin biraz daha ge-

cikeceğini ortaya koyduğunu bildirdi.

İmalat **sanayisinin** ikinci çeyrekteki yüzde 3,3 daralmasının yanı sıra yatırımlardaki düşüş eğiliminin de devam ettiğini aktaran Bahçivan, ilk çeyrekte yüzde 12,4 daralan yatırımların, ikinci çeyrekte yüzde 22,8 küçüldüğünü aktardı.

Bahçivan, "Bu da ülke olarak istediğimiz, arzu ettiğimiz kaliteli pozitif büyümenin biraz daha zaman alacağını bizlere göstermektedir. Ayrıca temel ihracat pazarlarımız ve o ülke ekonomilerinde oluşan negatif gelişmeler de önümüzdeki dönem ihracatın büyüme katkısında bizde soru işaretleri doğurmaktadır. Bütün bu veriler ışığında özellikle imalat **sanayinin** büyümesinin pozitif dönüşmesi noktasında henüz istediğimiz noktada olmadığımızı görmekteyiz." değerlendirmesinde bulundu.

Kredi büyümesinin pozitif dönüşmediği bir ortamda imalat **sanayisinin** pozitif dönüşmesi beklentilerinin gerçekçi olmadığını aktaran Bahçivan, şu ifadeleri kullandı:

"Çünkü bugün finansal koşulların yeteri kadar iyileşmediği ve kredilerdeki büyümenin de

buna bağlı olarak henüz çok zayıf olduğu görülmektedir. Netice olarak finansman koşullarında yeteri kadar iyileşme ve yatırım ortamında daha güçlü bir düzelme gerçekleştiği takdirde, önümüzdeki dönemde büyüme rakamlarında sağlıklı bir toparlanma ancak mümkün olabilecektir."

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı İsmail Güllü, bugün açıklanan GSYH verileri ile ilgili şu değerlendirmede bulundu: "Bugün açıklanan 2. Çeyrek GSYH verileri, bir önceki çeyreğe göre yüzde 1,2'lik artışla, Türkiye ekonomisindeki toparlanmanın güçlü sinyallerini teyit etti. Beklentiler bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 2'lik daralma beklentisine rağmen, yüzde 1,5 daralma beklentilerden daha sınırlı bir daralmaya işaret ediyor. İç talep ve yatırımlar büyümeye halen katkı sağlayamazken, net ihracatın katkısı 7,4 puan olarak gerçekleşti. GSYH'nın alt kalemlerine baktığımızda, ihracatın yine büyümeyi sırtlayan önemli sektör, alan olduğunu görüyoruz. Bunda mal ve hizmet ihracatındaki %8,1'lik artış etkili oldu. Net ihracatın büyüme katkısının yıl genelinde

güçlü bir şekilde süreceğini ve GSYH büyümesinin ise 2019'u yüzde 0,5-1,5 arası bir artış ile kapatacağına inanıyoruz."

'Son virajı geçtik'

Ankara Ticaret Odası (ATO) Başkanı Gürsel Baran, Türkiye ekonomisinin 2019 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 1,5 oranında daralma gösterdiğini ancak, bundan sonraki süreçte ibrenin pozitif çevrileceğini belirterek "Büyümeden önceki son virajı geçtik" dedi.

Türkiye ekonomisinin ikinci çeyrekte eksi yüzde 1,5 olarak gerçekleşen büyümesini, kısa sürede pozitif çevireceğini ifade eden Baran, "Gecen yılın ortalarında tüm dünyayı etkisi altına alan ekonomik süreç, bizim de ekonomimizi etkiledi. Ancak zamanında uygulamaya konulan tedbirler ve reel sektöre yönelik desteklerle bu süreci en az maliyetle atlatabız. Türkiye ekonomisi kritik eşige atlandı. Bundan sonra ibre pozitif büyümeyi işaret ediyor" dedi. Faiz oranlarının indirilmesinin de önümüzdeki günlerde yatırımlara ivme kazandıracağını kaydeden ATO Başkanı Baran, "Ekonomimizin gelişmesi önünde engel olan faiz baskısının ortadan kalkması, önümüzdeki gün-

lerde büyüme rakamlarında daha etkili hissedilecek" dedi.

'Sarsıntının son artçılarını geride bırakıyoruz'

İstanbul Ticaret Borsası (İS-TİB) Başkanı Ali Kopuz, iç talepte yaşanan kısmi durgunluk ve yatırımlardaki zayıflamanın etkisiyle ekonomide yüzde 2 civarında daralma beklendiğini kaydederek, "Ancak tahminlerden daha iyi bir performans göstererek yüzde 1,5 daralma gerçekleşti. GSYH, önceki çeyreğe göre yüzde 1,2 arttı. Yaşadığımız sarsıntının son artçılarını geride bırakıyoruz." değerlendirmesinde bulundu.

Büyüme rakamlarından çıkartılabilecek en kritik dersin "yatırım ortamının iyileştirilmesinin önemi" olduğunu belirten Kopuz, şu ifadeleri kullandı: "Kamu yatırımları artış göstermesine rağmen, gayri safi sabit sermaye oluşumu yani yatırımlar yüzde 22,8 azalmış durumda. Türkiye olarak büyümek istiyorsak yatırım ortamının iyileştirilmesi en önde gelen hedeflerimizden biri olmalıdır. Bu kapsamda yapılan çalışmalarla Dünya İş Yapma Kolaylığı Endeksinde 190 ülke arasında 17 sıralık bir iyileşme göstererek 43'üncülüğe yükselmişiz. Bu atılımı sürdürmeliyiz. TCMB 25 Temmuz'daki faiz indirimi yatırımcılara umut oldu. Bu umudun devam etmesi ve piyasanın yatırımlarla hareketlenmesi için faiz indirimlerinin kademeli olarak devam etmesi gerekiyor. Faiz indirimi politikasının olumlu etkilerini ilerleyen dönemde ortaya çıkacak büyüme oranlarında göreceğimize inanıyoruz." Kopuz, tarım sektöründeki yüzde 3,4'lük büyüme değerler, diğer sektörlerdeki küçülmeleri toparlayan tarım sektörünün, Türk ekonomisine nispeten bir denge getirerek büyümeye güçlü bir etki yaptığını bildirdi.